

KIURUVEESI
LUOMU-SUOMEN PÄÄKAUPUNKI

KIURUVEDEN KAUPUNKI LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2025–2029

OSA 1

Kaupunginhallitus	26.5.2025	§ 160
Valtuusto	16.6.2025	§ 60

OSA 2

Kaupunginhallitus	24.11.2025	§ 284
Valtuusto	8.12.2025	§ 83

SISÄLLYS

OSA 1

KIURUVEDEN KAUPUNGIN LAAJAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEN TAUSTA JA TOTEUTUS

JOHDANTO	4
1. Kiuruveden kaupunkistrategia	7
2. Talous, HYTE-kerroin ja elinvoima	12
3. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	21
4. Nuoret ja nuoret aikuiset	28
5. Työikäiset	34
6. Ikääntyneet	38
7. Kaikki ikäryhmät	41
8. Johtopäätökset päättävältä valtuustokaudelta	43
9. Toimenpide-ehdotukset	45
10. Laajan hyvinvointikertomuksen laatijat	47
11. Laajan hyvinvointikertomuksen hyväksyminen	48

OSA 2

HYVINVOINTISUUNNITTELU KIURUVEDELLÄ TULEVALLA VALTUUSTOKAUDELLA 2025-2029

1. Johdanto hyvinvointisuunnitteluun	50
2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	52
3. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma	57
4. Ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuus osana Kiuruveden hyvinvointisuunnittelua	62
5. Hyvinvointisuunnitelman keskeiset toimenpide-ehdotukset ja kehittämiskohteet	67
6. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja suunnitelmat	72
7. Hyvinvointisuunnitelman laatijat	73
8. Hyvinvointisuunnitelman hyväksyminen	74

JOHDANTO

Laajassa hyvinvointikertomuksessa käydään läpi millä tavoin edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa asetetut tavoitteet ovat toteutuneet seurantajaksolla 2021–2025. Suurin osa tiedoista on saatavilla aikavälillä 2021–2024, mutta joitain yksittäisiä tietoja saattaa olla myös jo alkuvuodelta 2025. Laaja hyvinvointikertomus sisältää myös Kiuruveden kaupungin vuosittaisen raportin vuodelta 2024.

Sähköisen hyvinvointikertomusohjelman seurattavat indikaattorit jakautuvat neljän teeman ympärille: talous, hyte-kerroin, elinvoima ja eri väestöryhmien hyvinvointi. Teemat on käsitelty asiantuntijatyönä HYTE-työryhmässä, jossa on edustajia kaupungin eri palvelukeskuksista. Indikaattorit osoittavat tarkemmin kaupunkilaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tietoja.

Kuntaliitto on osaltaan määritellyt ohjelmassa käytössä olevat perusindikaattorit ja kunnat voivat halutessaan lisätä tarkentavia indikaattoreita eri tietokannoista, mikäli tiedot ovat päivittyneet ohjelmaan. Indikaattorien valinnassa on pyritty painottamaan kaupunkilaisten hyvinvoinnin kannalta keskeisiä asioita.

Pienempien kuntien kohdalla tilastotietoja on kuitenkin monilta osin saatavilla harmillisen vähän, joten mielenkiintoista tilastotietoa jää paljon kokonaan saamatta. Tästä syystä onkin jatkossa tärkeää miettiä tarkasti, minkälaisia tavoitteita asetamme hyvinvointisuunnitelmaan, jotta tuloksia olisi seurantakauden aikana helposti saatavilla ja seurattavissa.

Indikaattorien osoittaman tiedon perusteella on pyritty löytämään kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä ongelmakohtia Kiuruvedellä. Indikaattorit päivittyvät automaattisesti, joten tietoja on

useimmiten mahdollista seurata vuosittain tai kahden vuoden välein. Muuttuneisiin tietoihin pyritään reagoimaan asianmukaisilla toimenpiteillä ja muilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitetuilla työkaluilla, joita kunnilla on käytössä. Tietoja käsitellään kaupungin palvelukeskusten sisällä ja tarvittaessa myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen (aiemmin Ylä-Savon SOTE) edustajien kanssa, jotta mahdolliset jatkotoimenpiteet osataan arvioida ja kohdentaa oikein. Indikaattorien osoittaman tiedon pohjalta ohjataan kaupungin viranhaltijoiden toimintaa mahdollisia ongelmia ennaltaehkäisevään suuntaan. Tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä edistetään kaupunkilaisten terveyttä ja hyvinvointia. Hyvinvointialueuudistuksen myötä 1.1.2023 alkaen Ylä-Savon SOTE:n tehtävien siirryttyä Pohjois-Savon hyvinvointialueelle yhteistyötahot osittain muuttuivat, mutta perusindikaattorit ja seurattavat tiedot ovat pysyneet ennallaan.

Terveydenedistämisasiivisuutta mitataan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) TEA-viisarilla, jonka osa-alueita ovat kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta, hyvinvointialueet ja kulttuuri. Eri osa-alueiden kyselyihin vastataan kahden vuoden välein joko parillisina tai parittomina vuosina.

Kiuruveden TEA-pisteet ovat monilta osin parantuneet aikaisempiin vuosiin verrattuna, mutta kehitettäviäkin osa-alueita toki edelleen löytyy. Esimerkiksi kuntajohtoa käsittelevässä osiossa sitoutumisen, johtamisen, seurannan ja tarveanalyysin sekä osallisuuden osalta jokaisella osa-alueella on tapahtunut merkittävää parannusta.

TEA-viisarin antamia tietoja tulkitessa kannattaa pitää mielessä, että monessa kohtaa tulosta voi alentaa esimerkiksi vähäinen raportointi tai tilastointi, ei niinkään toimenpiteiden vähäisyys. TEA-viisari antaa

monelta osa-alueelta mielenkiintoista tietoa, joten seuraavan hyvinvointisuunnitelman tavoitteita asettaessa kannattaa tutkia olisiko TEA-viisarin tilastojen avulla löydettävissä asioita, joihin haluamme tulevana vuosina erityisesti panostaa.

1. KIURUVEDEN KAUPUNKISTRATEGIA

Kiuruveden kaupungin strategista suunnittelua ohjaa ensisijaisesti kaupunginvaltuuston hyväksymä kaupunkistrategia. Strategia koostuu neljästä osa-alueesta:

1. Meidän Kiuruvesi
2. Kehittyvä ja yrittäjämyönteinen Kiuruvesi
3. Voimavarat käyttöön
4. Järkivihreän talouden edelläkävijä

Kaupungin visio on tehty vuosille 2022–2025 ja sitä tullaan päivittämään seuraavan kerran syksyllä 2025.

"Kiuruvesi on Luomu-Suomen pääkaupunki ja suomalaisen maaseudun sydän. Meillä ihmiset elävät kiireettömästi kaikilla aisteilla runsaiden elämisen mahdollisuuksien keskellä ja saavat menestyä omana itsenään. Olemme maatalouden suunnannäyttäjä - meillä myös eläimet ja luonto voivat hyvin."

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta kuntastrategiaan on tehty mm. seuraava yleinen kirjaus: "Edistämme hyvinvointia ja varmistamme viihtyisän ja turvallisen kasvu- ja elinympäristön sekä monipuoliset palvelut." Strategiassa käsitellään terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä välillisesti useassa eri kohdassa.

Tärkeitä näkökohtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta ovat:

1. Perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen lähipalveluiden turvaaminen hyvinvointialueuudistuksessa. Toimiva perusterveydenhuolto vähentää erikoissairaanhoidon kustannuksia ja edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia.
2. Työllisyyden ja työllisyyttä tukevien toimenpiteiden

tukeminen; TE-palveluiden uudistus, miten turvataan toimivat käytännöt?

3. Lapsiperheiden, nuorten ja ikäihmisten hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy
4. Yhteistyön kehittäminen yhdistysten ja kolmannen sektorin kanssa Kaupungin tavoitteena on järjestää kaikille sen asukkaille riittävät ja helposti saavutettavissa olevat palvelut. Tämä koskee muun muassa kouluja, päivähoitoa, kirjastoa ja liikuntamahdollisuuksia.

Kaupungin vuokrataloyhtiö Kiurunkulma Oy tarjoaa erilaisiin asumistarpeisiin sopivia ja kohtuullisen hintaisia vaihtoehtoja. Kiuruveden kaupungin tahtotilana on, että sen asukkailla on mahdollisuus hyvään elämään, yrittämiseen, työntekoon ja harrastuksiin koko kaupungin alueella. Riittävien palvelujen ja asumisvaihtoehtojen tarjoaminen asukkaille vaikuttaa myös hyvinvoinnin ja terveyden omaehtoiseen edistämiseen. Asia on nostettu erityiseksi kehityspoluksi kaupunkistrategiassa.

Omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen turvataan parhaiten järjestämällä kaupungin palvelut tarkoituksenmukaisesti ja mahdollisimman kattavasti. Kuntalaisia osallistetaan monin eri tavoin, muun muassa liikuntafoorumin avulla. Lisäksi osallistava budjetointi on otettu käyttöön.

Hyvinvointi on olennaisella tavalla kytköksissä asukkaiden ja kunnan väliseen vuorovaikutukseen. Hyvinvoivat asukkaat ovat myös elinvoimaisen kaupungin edellytys. Kaupunkilaisten toimivat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet lisäävät hyvinvointia ja tuovat asukkaiden näkökulman mukaan kaupungin toiminnan suunnitteluun. Hyvinvoinnin edistämisen tehtävä on laaja ja edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä. Asukkaiden hyvinvointi on

yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, vesihuoltoon, ympäristön tilaan, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kaupungin hoitamiin tehtäviin. Kaupunki edistää omalta osaltaan asukkaiden hyvinvointia. Se tarjoaa mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvinvoivaan elämään turvallisessa ja viihtyisässä elinympäristössä. Kaupungin kumppaneita hyvinvoinnin edistämiseksi ovat vapaaehtoiset, yhteisöt, järjestöt, yritykset ja seurakunnat. Lisäksi kaupunki tukee erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka järjestävät asukkaille osaltaan muun muassa aktiviteetteja ja tapahtumia.

Toteutuneen hyvinvointialueuudistuksen myötä kaupungin hyvinvointityön ja -tekojen uudelleen pohtiminen on tarpeen proaktiivisesti. Tulevaisuuden hyvinvoinnin edistämiseksi on oleellista, että kuntien ja hyvinvointialueen välillä sovitaan yhteistyöstä ja yhteisistä toimintatavoista asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja seurannaksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käsitteitä käytetään usein rinnakkain. Kuntaliiton mukaan tällä halutaan painottaa toiminnan laaja-alaisuutta, kunnan kaikkia hallinnonaloja velvoittavaa terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttamista. Virallisen määritelmän mukaan: "Terveyden edistämällä ymmärretään kaikkea sitä toimintaa, jonka tarkoituksena on terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, terveysongelmien ja väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen. Se on tietoista vaikuttamista terveyteen ja hyvinvoinnin taustatekijöihin kuten elintapoihin ja elämänhallintaan, elinoloihin ja elinympäristöön sekä palvelujen toimivuuteen ja saatavuuteen."

Kaupungin tehtävänä on huolehtia kuntalaisten terveyttä edistävästä, terveyttä suojelevasta tai sairauksia ehkäisevästä toiminnasta. Tehtävä pohjautuu useaan eri lakiin, niitä täsmentäviin asetuksiin ja viranomaisohjeisiin. Erityisesti kunnan tehtävä terveyden edistämisessä on parantaa ihmisten mahdollisuuksia huolehtia omasta ja ympäristönsä terveydestä esimerkiksi liikuntamahdollisuuksia tarjoamalla.

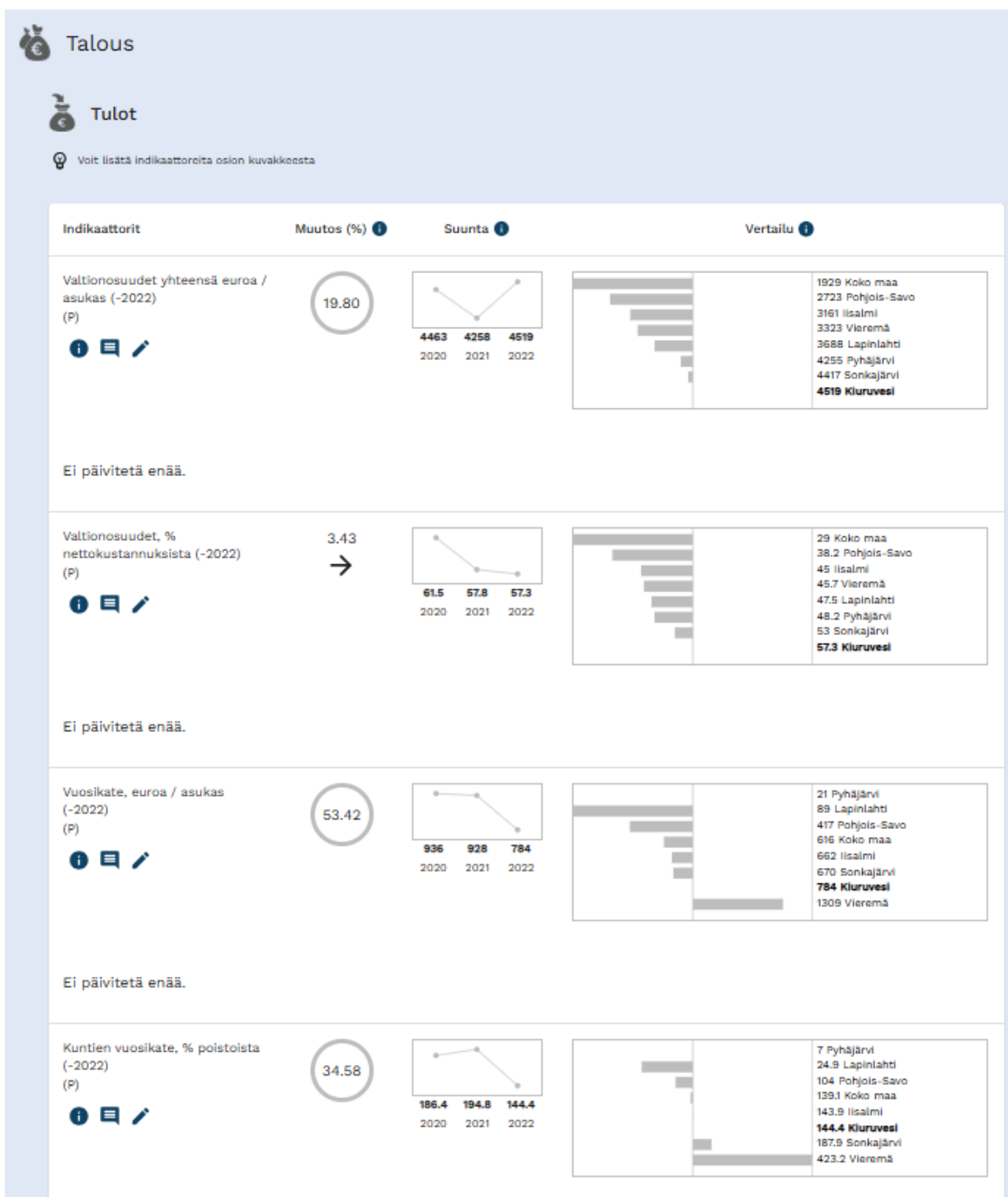
Kaupungin päätöksenteossa on kuitenkin huomioitava, että terveys ei synny pelkästään terveystalveissa, vaan siihen liittyy monialainen yhteistyö kunnan eri hallinnonalojen kesken. Esimerkiksi sosiaali-, koulu-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluista sekä kaavoituksesta, asumisesta ja liikenteestä vastaavien toimijoiden päätöksillä voidaan vaikuttaa kuntalaisten terveyttä edistävästi.

Kansantautien ehkäisyssä pyritään vaikuttamaan ihmisten terveyskäyttäytymiseen siten, että esimerkiksi elämäntapamuutoksilla ehkäistävissä olevat sairaudet, kuten diabetes, kohonnut verenpaine, osa syöpätaudeista ja tartuntataudit, vähenisivät. Yksilön elämäntapavalinnoilla on suuri vaikutus oman terveyden kannalta. Oikeiden valintojen löytämiseksi terveysneuvonnalla tulee olemaan merkittävä rooli tulevaisuuden kunnissa. Terveysneuvonnan tulee tukea työ- ja toimintakykyä sekä edistää mielenterveyttä ja elämäntalvintaa.

Sosioekonomisten väestöryhmien välillä on suuria terveyseroja, joten asia tulee huomioida. Hyvätuloiset ja eniten koulutusta saaneet ovat terveempiä kuin pienituloiset ja pelkän perusasteen koulutuksen saaneet. Parhaimpia tapoja nostaa suomalaisten

terveyden tasoa on supistaa väestöryhmien välisiä terveyseroja siten, että huonoimmassa asemassa olevien terveys paranee kaikkein nopeimmin ja lähenee paremmassa asemassa olevien terveyttä.

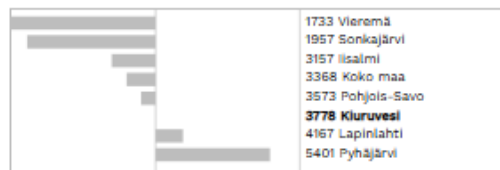
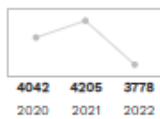
2. TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Lainakanta 31.12., euroa / asukas
(-2022)
(P)

-0.26
→

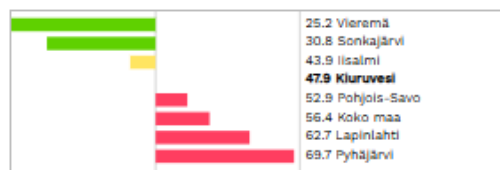
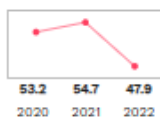

Ei päivitetä enää.

Suhteellinen velkaantuneisuus,
% (-2022)
(P)

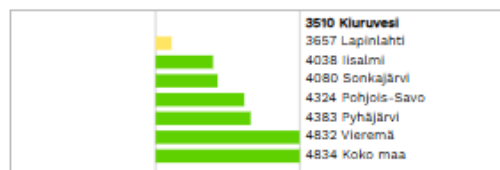
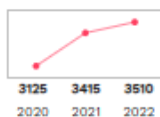
-13.38

Verotulot, euroa / asukas (-2022)
(P)

18.70

HYTE-kerroin

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Indikaattorit

Muutos (%)

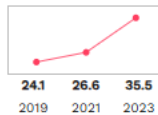
Suunta

Vertailu

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, %
8. ja 9. luokan oppilaista
(P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

47.30

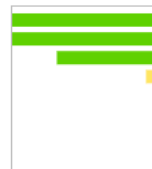
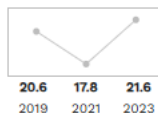

24.7 Pohjois-Savo
25 Pyhäjärvi
26.6 Koko maa
27.2 Lapinlahti
29.1 Iisalmi
35.5 Kiuruvesi
37 Sonkajärvi
42 Vieremä

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
(P) (HYTE-K)

4.85

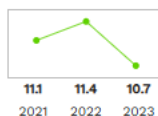

17.4 Koko maa
17.4 Pohjois-Savo
18.7 Iisalmi
21.3 Vieremä
21.6 Kiuruvesi
21.9 Lapinlahti
23.1 Pyhäjärvi
24 Sonkajärvi

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
(P) (HYTE-K)

32.10

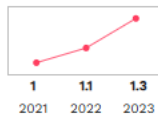

5.5 Vieremä
7.3 Pohjois-Savo
7.5 Sonkajärvi
8.2 Koko maa
9.7 Lapinlahti
9.7 Pyhäjärvi
10.6 Iisalmi
10.7 Kiuruvesi

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
(P) (HYTE-K) (HYTE-A)

44.44

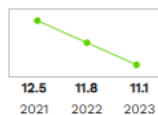

1 Sonkajärvi
1 Vieremä
1.3 Kiuruvesi
1.4 Lapinlahti
1.8 Iisalmi
1.9 Pyhäjärvi
2.3 Pohjois-Savo
2.4 Koko maa

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
(P) (HYTE-K)

-18.38

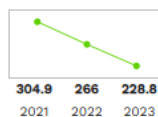

6 Koko maa
9 Pohjois-Savo
10.1 Iisalmi
10.2 Lapinlahti
10.3 Vieremä
11.1 Kiuruvesi
13 Sonkajärvi
14.1 Pyhäjärvi

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä
(P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

-35.86

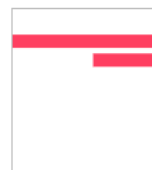
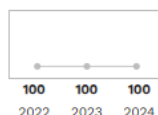

144.6 Vieremä
228.8 Kiuruvesi
241.3 Sonkajärvi
307.6 Iisalmi
332.3 Koko maa
333.5 Pohjois-Savo
480.7 Pyhäjärvi
538 Lapinlahti

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista
(P) (HYTE-K)

0.00

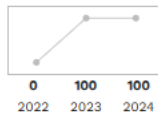

0 Iisalmi
75 Koko maa
89 Pohjois-Savo
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista
(P) (HYTE-K)

0.00

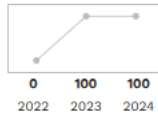

82 Koko maa
89 Pohjois-Savo
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
(P) (HYTE-K)

0.00

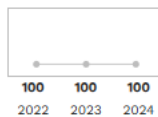

0 Vieremä
57 Koko maa
68 Pohjois-Savo
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä
(P) (VÄH-K) (HYTE-K)

0.00

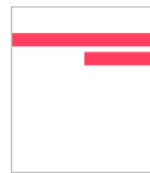
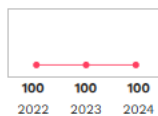

95 Koko maa
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä
100 Pohjois-Savo

Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja
(P) (HYTE-K)

100.00

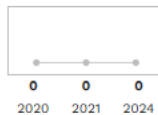

0 Lapinlahti
74 Pohjois-Savo
87 Koko maa
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa
(P) (HYTE-K)

0.00

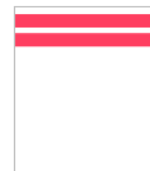
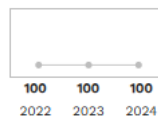

0 Kiuruvesi
0 Sonkajärvi
76 Koko maa
78 Pohjois-Savo
100 Iisalmi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Vieremä

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen
(P) (HYTE-K)

0.00

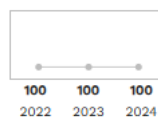

89 Koko maa
89 Pohjois-Savo
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille
(P) (HYTE-K)

0.00

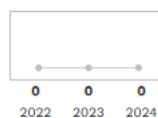

92 Koko maa
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä
100 Pohjois-Savo

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin
(P) (HYTE-K)

0.00

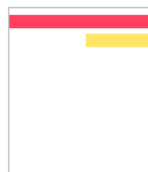
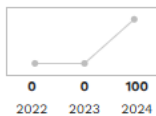

0 Kiuruvesi
0 Vieremä
60 Koko maa
68 Pohjois-Savo
100 Iisalmi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä (P) (HYTE-K)

0.00

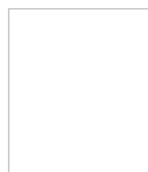
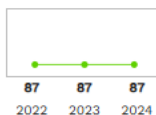

83 Pohjois-Savo
92 Koko maa
100 Iisalmi
100 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus (P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

-13.00

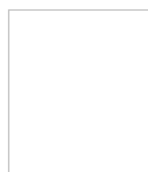
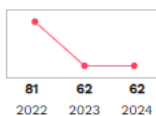

87 Kiuruvesi
91 Koko maa
93 Lapinlahti
94 Iisalmi
94 Pohjois-Savo
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi
100 Vieremä

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa (P) (HYTE-K)

-25.30

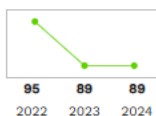

62 Kiuruvesi
78 Pohjois-Savo
80 Koko maa
97 Lapinlahti
98 Vieremä
100 Iisalmi
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit (P) (HYTE-K)

-8.25

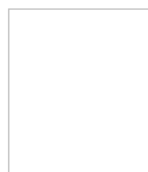
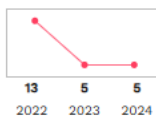

63 Iisalmi
66 Koko maa
72 Vieremä
75 Pohjois-Savo
89 Kiuruvesi
100 Lapinlahti
100 Pyhäjärvi
100 Sonkajärvi

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä (P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

-94.38

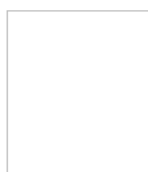
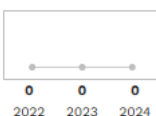

0 Iisalmi
0 Lapinlahti
0 Pyhäjärvi
0 Sonkajärvi
0 Vieremä
5 Kiuruvesi
7 Koko maa
7 Pohjois-Savo

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä (P) (VÄH-A) (VÄH-K)

0.00

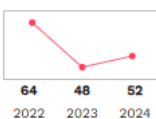

0 Iisalmi
0 Kiuruvesi
0 Lapinlahti
0 Pyhäjärvi
0 Sonkajärvi
0 Vieremä
16 Pohjois-Savo
20 Koko maa

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (P) (HYTE-K)

15.56

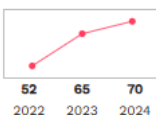

37 Pyhäjärvi
38 Lapinlahti
41 Iisalmi
41 Sonkajärvi
52 Kiuruvesi
55 Vieremä

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (P) (HYTE-K)

-7.89

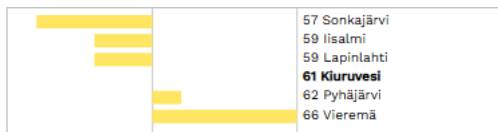
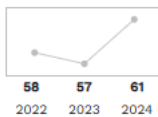

70 Kiuruvesi
73 Sonkajärvi
77 Iisalmi
78 Vieremä
79 Lapinlahti
87 Pyhäjärvi

HYTE-kerroin, 0 - 100
(P) (HYTE-K)

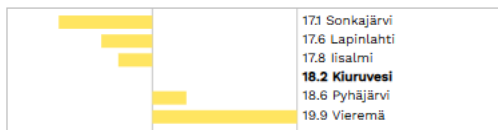
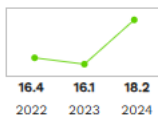
0.00

HYTE-kerroin euroa / asukas
(P) (HYTE-K)

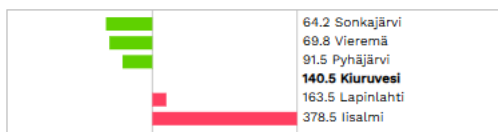
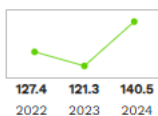
10.30

HYTE-kerroin, 1 000 euroa
(P) (HYTE-K)

6.20

Elinvoima

Väestö

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Indikaattorit

Muutos (%)

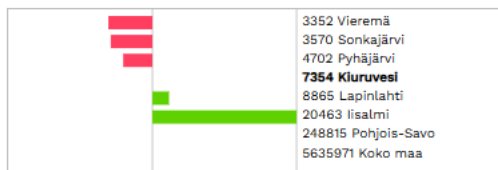
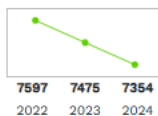
Suunta

Vertailu

Väestö 31.12.
(P)

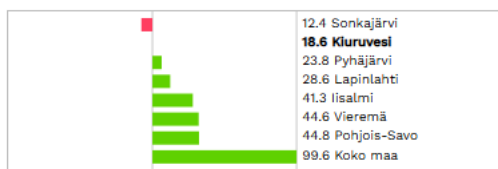
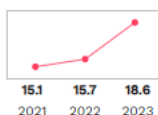
-8.05

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame
äidinkielenä / 1 000 asukasta
(P)

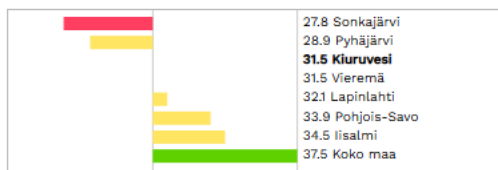
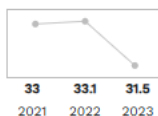
53.72

Lapsiperheet, % perheistä
(P)

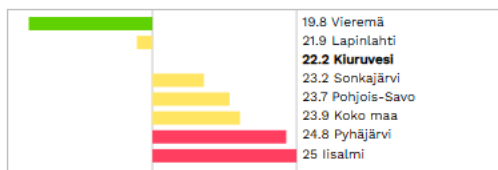
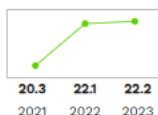
-4.55

Yhden vanhemman perheet, %
lapsiperheistä
(P)

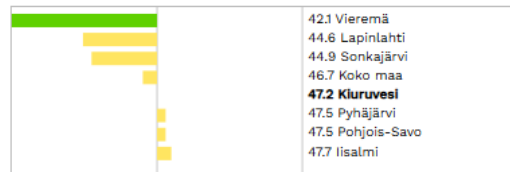
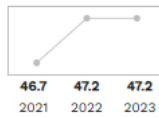
5.71

Yhden hengen asutuskunnat, %
asutuskunnista
(P)

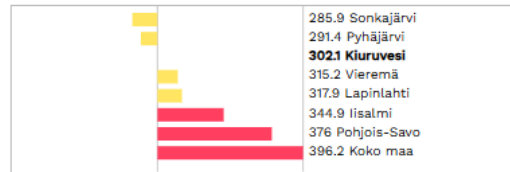
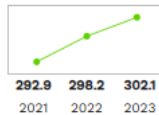
4.66
→

Koulutustasomittain
(P)

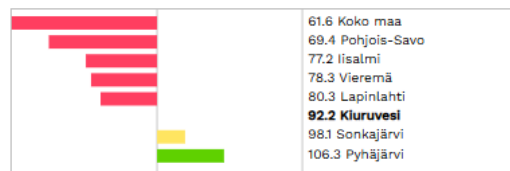
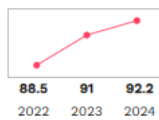
8.44

Huoltosuhte, demografinen
(P)

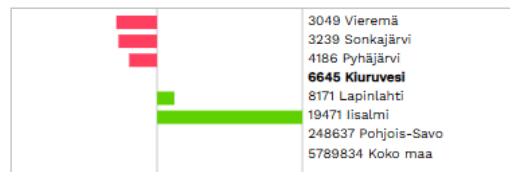
14.11

Väestöennuste 2030 (laskettu
2024)
(P) (VÄH-A) (VÄH-K)

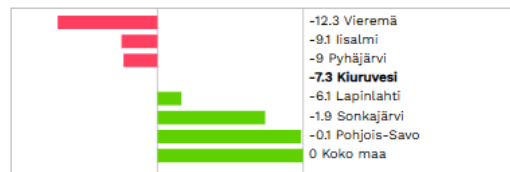
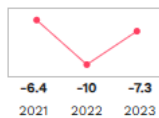
?

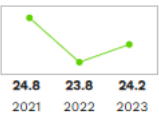
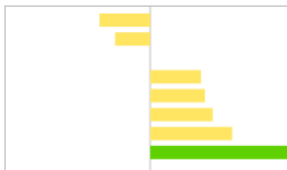
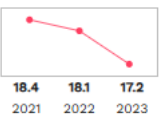
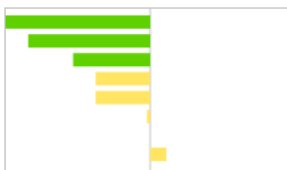
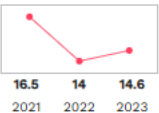
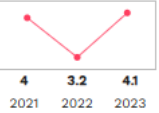
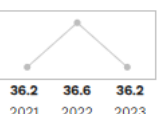
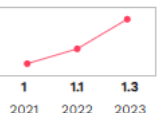

Kuntien välinen nettomuutto / 1
000 asukasta
(P)

31.13

Indikaattorit	Muutos (%) 	Suunta 	Vertailu
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot (P) 	-11.68	 24.8 23.8 24.2 2021 2022 2023	 22.9 Pyhäjärvi 23.3 Lapinlahti 24.2 Kiuruvesi 25.5 Pohjois-Savo 25.6 Iisalmi 25.8 Sonkajärvi 26.3 Vieremä 27.9 Koko maa
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P) 	?		
Kunnan yleinen pienituloisuusaste (P) 	-8.02	 18.4 18.1 17.2 2021 2022 2023	 12.7 Vieremä 13.4 Koko maa 14.8 Pohjois-Savo 15.5 Iisalmi 15.5 Lapinlahti 17.1 Sonkajärvi 17.2 Kiuruvesi 17.7 Pyhäjärvi
Lasten pienituloisuusaste (P) 	-6.41	 16.5 14 14.6 2021 2022 2023	 9.8 Vieremä 12.2 Koko maa 12.2 Pohjois-Savo 12.8 Sonkajärvi 13.4 Lapinlahti 14.6 Kiuruvesi 15.2 Iisalmi 16.1 Pyhäjärvi
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P) 	70.83	 4 3.2 4.1 2021 2022 2023	 2.3 Sonkajärvi 2.8 Koko maa 2.9 Vieremä 3 Lapinlahti 3.1 Pyhäjärvi 3.2 Pohjois-Savo 3.9 Iisalmi 4.1 Kiuruvesi
Työlliset, % väestöstä (P) 	0.84 →	 36.2 36.6 36.2 2021 2022 2023	 32.4 Pyhäjärvi 34.2 Sonkajärvi 36.2 Kiuruvesi 38.3 Iisalmi 38.4 Lapinlahti 40.4 Pohjois-Savo 42 Vieremä 43.1 Koko maa
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P) (HYTE-K) (HYTE-A) 	44.44	 1 1.1 1.3 2021 2022 2023	 1 Sonkajärvi 1 Vieremä 1.3 Kiuruvesi 1.4 Lapinlahti 1.8 Iisalmi 1.9 Pyhäjärvi 2.3 Pohjois-Savo 2.4 Koko maa

Kiuruveden kaupungin taloustiedot on päivitetty sähköiseen hyvinvointikertomusohjelmaan seurantajaksolla pääosin vain vuosien 2021 ja 2022 tilastojen pohjalta, sillä osaa indikaattoreista ei päivitetä enää ollenkaan. HYTE-kertoimeen ja elinvoimaan liittyviä tilastoja puolestaan löytyy vaihtelevasti koko seurantajakson ajalta.

Kiuruveden kaupungin väestön väheneminen on yksi suurimpia haasteita nyt ja tulevaisuudessa. Vastaava haaste on koko Pohjois-Savon yhteinen. Merkittävin yksittäinen syy väestön vähenemiselle on kuolleisuuden ja syntyvyyden välinen epätasapaino.

HYTE-kertoimen alla olevat tilastot ovat Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ehdotus vähimmäistietosisällöstä, jota olisi syytä aina seurata laajassa hyvinvointikertomuksessa. Ehdotus auttaa kuntia ja hyvinvointialueita valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Sopivat indikaattorit auttavat ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia. Vähimmäistietosisältö on tarkoitettu kuntien ja hyvinvointialuiden tueksi, mutta ne eivät kuitenkaan ole velvoittavia eikä niiden käyttöä seurata tai valvota.

Vähimmäistietosisällön indikaattoreissa on muutamia kohtia, joissa Kiuruveden pisteet näyttävät tällä hetkellä nollassa. HYTE-työryhmässä on jo keskusteltu, että kyseisten indikaattorien osalta voimme jatkossa monilta osin reagoida saatuihin tuloksiin varsin pienten ja helposti toteutettavien toimenpiteiden avulla.

3. LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

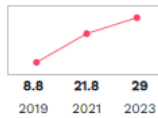
Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Indikaattorit	Muutos (%)	Suunta	Vertailu
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T)	39.17	 12 12.3 16.7 2019 2021 2023	 6.2 Iisalmi 6.3 Sonkajärvi 7.4 Pyhäjärvi 7.4 Pohjois-Savo 7.8 Lapinlahti 8.8 Koko maa 9.8 Vieremä 16.7 Kiuruvesi
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T)	15.79	 13.3 7.1 15.4 2019 2021 2023	 2.9 Pyhäjärvi 5 Koko maa 6 Pohjois-Savo 7.2 Vieremä 8.5 Iisalmi 8.5 Lapinlahti 11.1 Sonkajärvi 15.4 Kiuruvesi
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T)	13.56	 5.9 2.8 6.7 2019 2021 2023	 1.5 Sonkajärvi 3.2 Iisalmi 4 Koko maa 4.4 Pohjois-Savo 5.1 Lapinlahti 6.7 Kiuruvesi 7.1 Vieremä 10.3 Pyhäjärvi
Sukupuoliyhdyntässä olleet, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T)	6.94	 21.6 24.3 23.1 2019 2021 2023	 17.4 Pyhäjärvi 18.1 Koko maa 18.8 Pohjois-Savo 19.4 Iisalmi 19.6 Lapinlahti 20.8 Sonkajärvi 23.1 Kiuruvesi 25 Vieremä
Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T)	29.56	 27.4 32.7 35.5 2019 2021 2023	 20.4 Sonkajärvi 24.6 Pyhäjärvi 26.9 Vieremä 28.6 Pohjois-Savo 29 Koko maa 33.7 Iisalmi 34.4 Lapinlahti 35.5 Kiuruvesi
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista (P)	5.26	 13.3 4.5 14 2019 2021 2023	 5.8 Pyhäjärvi 7.1 Vieremä 9.3 Sonkajärvi 9.7 Pohjois-Savo 10.5 Koko maa 10.8 Lapinlahti 11 Iisalmi 14 Kiuruvesi

Kohtalainen tai vaikea
ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan
oppilaista
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

229.55

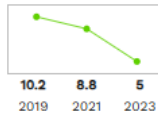

18 Vieremä
18.8 Lapinlahti
20.7 Pohjois-Savo
21.4 Koko maa
22.4 Pyhäjärvi
23.2 Iisalmi
24.1 Sonkajärvi
29 Kiuruvesi

Keskusteluaikeuksia vanhempien
kanssa, % 8. ja 9. luokan
oppilaista
(T)

-50.98

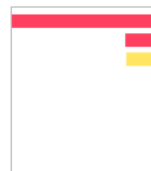
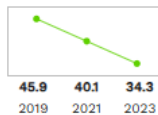

1.5 Pyhäjärvi
1.5 Sonkajärvi
5 Kiuruvesi
6.6 Iisalmi
7.1 Pohjois-Savo
7.6 Koko maa
8.6 Vieremä
10.3 Lapinlahti

Ei syö koululounasta päivittäin, %
8. ja 9. luokan oppilaista
(T) (VÄH-A) (VÄH-K)

-25.27

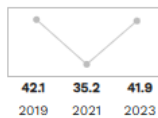

18.5 Sonkajärvi
30.8 Vieremä
30.9 Pyhäjärvi
34.3 Kiuruvesi
38 Koko maa
40.6 Pohjois-Savo
42.4 Lapinlahti
48.2 Iisalmi

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa
vapaa-ajalla korkeintaan 1 h
viikossa, % 8. ja 9. luokan
oppilaista
(T)

-0.48
→

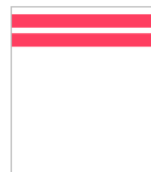
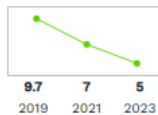

27 Koko maa
27.5 Pohjois-Savo
28.5 Iisalmi
33.8 Pyhäjärvi
34 Sonkajärvi
39.1 Lapinlahti
40.4 Vieremä
41.9 Kiuruvesi

Kokeillut laittomia huumeita
ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan
oppilaista
(T)

-48.45

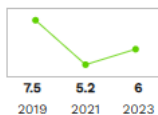

1.5 Pyhäjärvi
1.5 Sonkajärvi
5 Kiuruvesi
5.8 Lapinlahti
6.6 Pohjois-Savo
6.8 Iisalmi
7.2 Vieremä
8 Koko maa

Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja
9. luokan oppilaista
(T)

-20.00

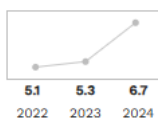

0 Sonkajärvi
1.4 Vieremä
1.5 Pyhäjärvi
3.9 Lapinlahti
4.5 Pohjois-Savo
4.9 Iisalmi
5.2 Koko maa
6 Kiuruvesi

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin
oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, %
vastaavan ikäisestä väestöstä
(T)

4.69
→

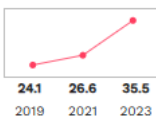
3.7 Pyhäjärvi
4.7 Koko maa
6.1 Sonkajärvi
6.2 Iisalmi
6.2 Lapinlahti
6.2 Vieremä
6.7 Kiuruvesi
6.8 Pohjois-Savo

Ei ole käyttänyt
ehkäisymenetelmää
viimeisimmässä yhdynnässä, % 8.
ja 9. luokan oppilaista (2019-)
(T)

18.6 Iisalmi
19.7 Pohjois-Savo
21.3 Koko maa
25.7 Kiuruvesi

Kokee terveydentilansa
keskinkertaiseksi tai huonoksi, %
8. ja 9. luokan oppilaista
(P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

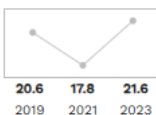

24.7 Pohjois-Savo
25 Pyhäjärvi
26.6 Koko maa
27.2 Lapinlahti
29.1 Iisalmi
35.5 Kiuruvesi
37 Sonkajärvi
42 Vieremä

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan
oppilaista
(T) (HYTE-K)

4.85

17.4 Koko maa
17.4 Pohjois-Savo
18.7 Iisalmi
21.3 Vieremä
21.6 Kiuruvesi
21.9 Lapinlahti
23.1 Pyhäjärvi
24 Sonkajärvi

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

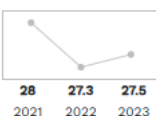
Indikaattorit

Muutos (%)

Suunta

Vertailu

Ahtaasti asuvat
lapsiasuntokunnat, % kaikista
lapsiasuntokunnista
(P) (VÄH-A) (VÄH-K)

25.1 Pohjois-Savo
26.4 Sonkajärvi
26.6 Iisalmi
27.5 Kiuruvesi
28 Koko maa
30.5 Vieremä
31.2 Lapinlahti
33.2 Pyhäjärvi

Varhaiskasvatus

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

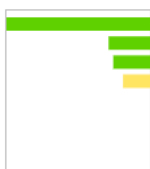
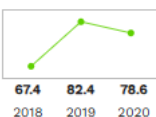
Indikaattorit

Muutos (%)

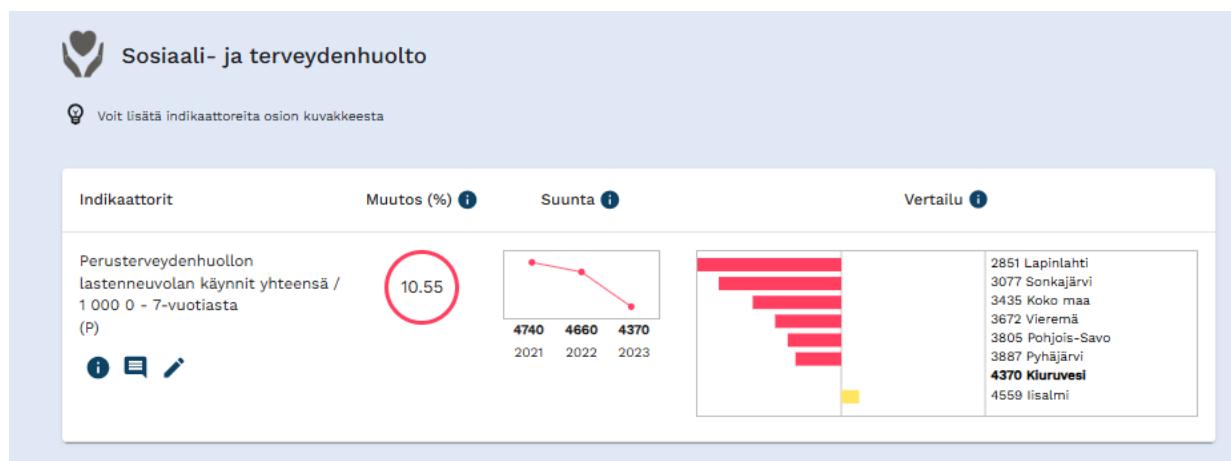
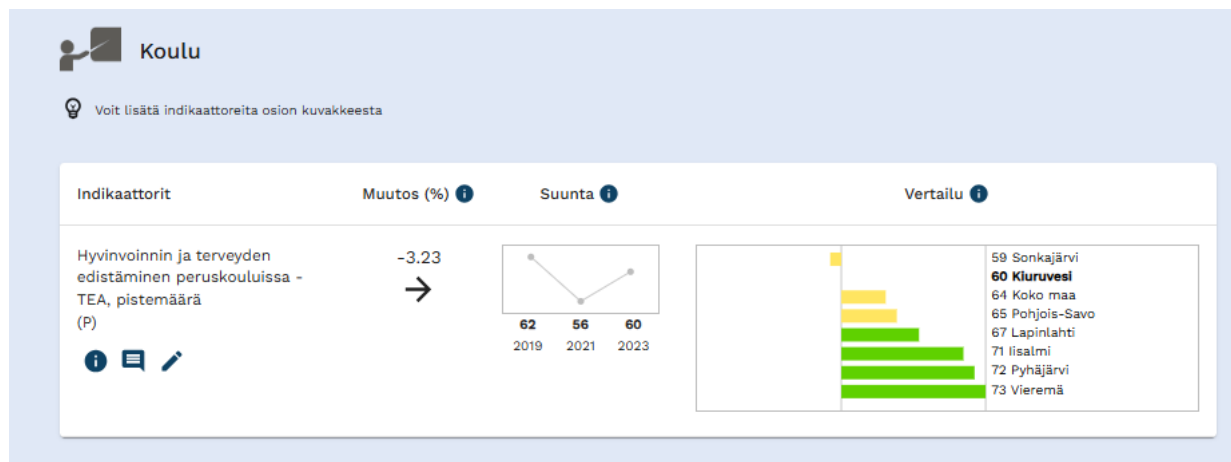
Suunta

Vertailu

Varhaiskasvatukseen 31.12.
osallistuneet 3 - 5-vuotiaat %
vastaavan ikäisestä väestöstä,
kunnan kustantamat palvelut
(~2020)
(P)

47.5 Iisalmi
69.4 Pohjois-Savo
70.4 Pyhäjärvi
72.5 Koko maa
78.6 Kiuruvesi
83.1 Vieremä
87.7 Sonkajärvi
100.8 Lapinlahti

Kiuruveden kaupunkistrategiassa 2022–2025 on linjattu useita toimia, joilla pyritään vaikuttamaan Kiuruveden kaupungin elinvoimaan ja ihmisten hyvinvointiin myönteisellä tavalla. Strategiaan on esimerkiksi kirjattu, että edistämme perhemyönteisyyttä teoilla ja päätöksillä, jotka saavat perheet pysymään ja muuttamaan Kiuruvedelle. Lapset ja nuoret ovat tulevaisuutemme. Tätä on monin toimin toteutettu Kiuruveden kaupungin palveluntuotannossa.

Varhaiskasvatusvuosien aikana lapsen kehitys ja oppiminen on hyvin intensiivistä. Varhaislapsuuden aikana voidaan sekä tukea tätä kehitystä että lieventää tai poistaa lapsen kehityksessä olevia mahdollisia pulmia. Niillä ratkaisuilla, joita lapsen

varhaiskasvatuksen osalta tehdään, oletetaan olevan sekä yksilöiden että yhteiskunnan kannalta välittömiä ja pidemmälle suuntautuvia vaikutuksia. Varhaiskasvatus nähdään myös aiempaa useammin osana elinikäistä oppimista, sen ensimmäisenä portaana.

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) määrittelee miten ja missä laajuudessa kunnan tulee palveluja järjestää. Lakiin 1.8.2019 tehty muutos takaa jokaiselle alle kouluikäiselle lapselle subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen. Asiakasmaksuja alentamalla valtioneuvosto ohjaa perheitä käyttämään varhaiskasvatusta. Kiuruveden maatalousväestön varhaiskasvatuksen järjestäminen on pitkien matkojen vuoksi haasteellista.

Varhaisella ja erityisellä tuella vastataan tukea tarvitsevien lasten kasvatuksellisiin ja kuntoutuksellisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja havainnoi ja arvioi lasten kasvua ja kehitystä sekä tarvittaessa ohjaa lisätutkimuksiin. Hän suunnittelee lasten yksilöllisiä tukitoimia yhdessä huoltajien ja työntekijöiden sekä muiden lasta hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa. 1.8.2022 voimaan tulleen lakimuutoksen myötä varhaiskasvatuksessa on siirrytty käyttämään kolmitasoista tukea. Kiuruvedellä on asukaslukuun suhteutettuna paljon lapsia, joilla on puheen- ja kielenkehityksen vaikeuksia. Lisäksi monialaisen tuen määrä on lisääntynyt. Esi- ja perusopetuksessa kolmitasoinen tuki poistuu ja 1.8.2025 alkaen astuu voimaan uusi esi- ja perusopetuksen oppimisen tuen uudistus.

Kiuruveden varhaiskasvatus oli mukana valtakunnallisessa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa, joka järjestettiin 1.8.2021-31.5.2024. Kokeilun tarkoituksena oli vahvistaa koulutuksellista tasa-

arvoa, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoida, perheiden palveluvalintoja sekä saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen. Kokeilu tehtiin seurantatutkimuksena Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Aalto-yliopiston toimesta.

Varhaiskasvatukseen liittyvässä tilastoinnissa on tapahtunut muutamia vuosia sitten jokin valtakunnallinen muutos, sillä vuoteen 2020 saakka vuosittain on saatu esimerkiksi THL:n Sotkanetistä paljon erilaista tilastotietoa, mutta kyseisen vuoden jälkeen ei enää mitään.

Seurantakaudella varhaiskasvatuksen tavoitteiksi on asetettu lapsiperheiden tarpeiden mukaisen päivähoidon järjestäminen ja varhaiskasvatuksen hyvä saatavuus. Nämä tavoitteet on saavutettu hyvin, sillä perheet ovat saaneet varhaiskasvatuspalvelua heidän ensisijaisen tarpeensa mukaisesti ja lapsi on saanut varhaiskasvatuspaikan tarvittaessa hyvin nopeasti, viimeistään kahden viikon sisällä.

Yksi seurantajakson merkittävin tavoite on ollut löytää jokaiselle peruskouluikäiselle oma harrastus. Kiuruvedellä toimii koulujen omien kerhojen lisäksi Harrastamisen Suomen mallin mukaisia lapsille ja nuorille maksuttomia HARKKA-kerhoja, joita koordinoi ja järjestää kansalaisopisto. HARKKA-kerhoja järjestään yläkoululla ja kaikilla alakouluilla. Kerhot kokoontuvat heti kouluajan jälkeen mahdollistaen myös kyytioppilaiden harrastamisen. Esimerkiksi toimintakaudella 2024–2025 koko lukuvuoden ajan toimiva kerhoja

on ollut yhteensä 45 ja osallistuneita koululaisia 474. Lukuvuodelle 2025–2026 on saatu myönteinen päätös jatkorahoituksesta, joten kerhojen suunnittelu seuraavan lukuvuoden ajaksi on jo aloitettu. Vapaa-ajan palveluita lapsille ja lapsiperheille Kiuruvedellä tarjoavat etenkin urheiluseurat ja yhdistykset. Kaupunki tukee lasten liikuntaharrastuksia subventoimalla liikuntapaikkojen käyttömaksut halvemmiksi.

4. NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

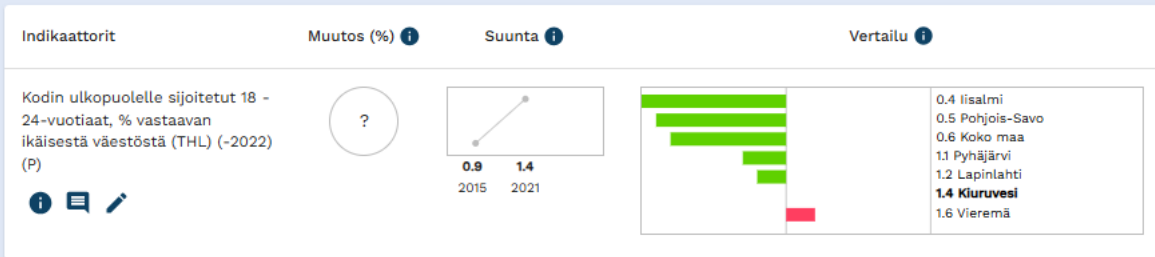
Indikaattorit	Muutos (%)	Suunta	Vertailu
Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T) 	?	 0.9 3 6.3 2008 2013 2019	 0 Lapinlahti 1.4 Iisalmi 2.3 Koko maa 2.6 Pohjois-Savo 6.3 Kluruvesi 9.1 Pyhäjärvi
Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T) 	-5.84	 15.4 22.2 14.5 2019 2021 2023	 10.2 Lapinlahti 10.6 Iisalmi 12.8 Pohjois-Savo 13.1 Koko maa 14.5 Kluruvesi 20.5 Pyhäjärvi 28.8 Sonkajärvi 55.1 Vieremä
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (P) 	309.68	 6.1 3.1 12.7 2013 2019 2023	 9 Koko maa 9.4 Pohjois-Savo 9.9 Iisalmi 10.2 Vieremä 11.3 Lapinlahti 12.7 Kluruvesi 12.8 Pyhäjärvi 15.4 Sonkajärvi
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P) 	-11.76	 1.5 1.5 1.5 2021 2022 2023	 1.2 Lapinlahti 1.2 Koko maa 1.5 Kluruvesi 1.5 Pohjois-Savo 1.6 Sonkajärvi 1.7 Vieremä 2.6 Iisalmi 2.6 Pyhäjärvi
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (P) (VÄH-A) 	21.11	 27 19.6 32.7 2019 2021 2023	 14.9 Vieremä 16.7 Pyhäjärvi 16.8 Iisalmi 17.1 Koko maa 18.4 Sonkajärvi 18.4 Pohjois-Savo 19.1 Lapinlahti 32.7 Kluruvesi
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T) (VÄH-A) (VÄH-K) 	49.35	 23.1 24.1 34.5 2019 2021 2023	 16.4 Iisalmi 17.3 Sonkajärvi 20.5 Pyhäjärvi 25.1 Pohjois-Savo 25.2 Koko maa 26.5 Lapinlahti 26.5 Vieremä 34.5 Kluruvesi

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Seurantajaksolle on asetettu monta nuoria ja nuoria aikuisia koskevaa tavoitetta, jotka koskevat muun muassa nuorten työllisyyden ja koulutuksen parantamista sekä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä.

Elinkeinoelämän kanssa tehtävä yhteistyö on vahvistunut ja yrittäjäkasvatus koulussa on jatkunut, joten toimintamallia voidaan pitää vakiintuneena.

Nuorten työpajatoiminnassa ovat mukana yli 17-vuotiaat
29

oppivelvolliset. Oppivelvollisuusikäisten opintojen keskeyttämistä seurataan Valpas-järjestelmän kautta. Keskeyttämisiä on lähinnä ammatillisista oppilaitoksista yksittäisiä vuosittain.

Sotkanetin mukaan koulutuksen keskeyttäneitä on ollut vuosina 2021–2023 hieman yli 10 %. Määrä on hienoisessa laskussa. Vuodelta 2024 ei vielä ole saatavilla tietoa.

Luotsi -nuorten työpajatoiminnassa on mukana 17–25-vuotiaita nuoria ja toiminta on aktiivista. Toimintaan haetaan vuosittain rahoitusta Aluehallintovirastolta (AVI). Nuoret tulevat työpajalle erilaisilla sopimuksilla, joita ovat kuntouttava työtoiminta, koulutussopimus, pajan oma ns. starttisopimus sekä työkokeilusopimus. Lähettäviä tahoja nuorten työpajatoimintaan ovat muun muassa etsivä nuorisotyö, koulut, sosiaalitoimi ja TE-palvelut.

Luotsi -nuorten työpajatoiminnan asiakasmäärät vuosina 2021–2024:

Vuosi	2021	2022	2023	2024
Asiakasmäärät	29	41	44	41

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä tärkeää on yhteistyön kehittäminen koulun ja kodin välillä. Tiedottamista on siirretty entistä enemmän sähköisille alustoille, joita ovat muun muassa Wilma, Instagram, WhatsApp, TikTok ja Facebook. Erityisesti nuorten tavoittaminen on helpottunut ja nopeutunut. Viestintää tehdään edelleen myös perinteisin keinoin, joita ovat muun muassa vanhempainillat ja tapaamiset, puhelinsoitot sekä sähköposti.

Varhaiskasvatuksen ja koulun tukipalveluiden järjestämiseen kuuluvat kouluterveydenhuolto, perheneuvola, koulupsykologi- ja koulukuraattoripalvelut. Kyseiset palvelut ovat siirtyneet 1.1.2023 Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestettäväksi ja rekrytointihaasteita on ollut.

Nuorisotyössä on tärkeää etsivän nuorisotyöntekijöiden työn jatkumisen turvaaminen. Kiuruvedellä toimii 2 etsivää nuorisotyöntekijää. Toinen työntekijöistä on ollut jo useamman vuoden ajan 80 % etsivä nuorisotyöntekijä ja 20 % koulunuorisotyöntekijä. Toinen työntekijä aloitti vuoden 2025 alusta alkaen nuorten työpajan yksilövalmentajana 30 %, joten hänen työajastaan etsivää nuorisotyötä on 70 %. Etsivään nuorisotyötoimintaan haetaan vuosittain rahoitus Aluehallintovirastosta (AVI).

Etsivän nuorisotyön asiakasmäärät 2021–2024:

Vuosi	2021	2022	2023	2024
Asiakasmäärä	62	71	77	62

Opintonsa keskeyttäneet ohjataan toiseen oppilaitokseen tai muun tuen piiriin. Kiuruvedellä on määritelty useampi Valpas-valvoja (Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu). Valvojat tekevät aktiivista yhteistyötä. Kiuruvedellä on löytynyt koulupaikka opintojensa keskeyttäneille. Jatko-opintopaikan vastaanottamista pyritään tukemaan Valpas-valvojien ja etsivän nuorisotyöntekijöiden toimesta.

Seurantajaksolla lähes kaikki peruskoulun päättäneet oppilaat ovat saaneet opiskelupaikan ensisijaisesta hakutoiveestaan. Niille, joilla opiskelupaikka on ollut joku muu hakutoive tai jotka eivät ole

saaneet opiskelupaikkaa, on oikea opiskelupaikka löytynyt kesällä ns. jälkiohjauksessa. Elokuussa kaikille edellisenä keväänä peruskoulun päättäneillä on ollut opiskelupaikka. Keskeyttäneiden määrästä on saatavilla tietoa vain oppivelvollisten osalta. Kaikki oppivelvolliset, jotka ovat keskeyttäneet toisen asteen koulunsa, on ohjattu eteenpäin.

Koulunuorisotyöntekijät ja muut koulun aikuiset yhteistyössä etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa ohjaavat lapsia ja nuoria harrastusten pariin ja myös nuorisotalon toimintaan.

Kiuruvedellä toimi koulunuorisotyöntekijä nuorisopalveluiden työntekijänä hankerahoituksen turvin vuosina 2023–2024. Hankkeeseen ei saatu jatkorahoitusta keväällä 2024. Tällä hetkellä Aluehallintovirastolla (AVI) on käsittelyssä jatkohakemus vuosille 2025–2027. Nuorisotyöntekijän yksi tärkeä toiminta kohdistuu koulun nivelvaiheisiin, myös perusopetuksesta toiselle asteelle.

Kiuruvedellä ei ole järjestetty aikuisten perusopetusta. Kuitenkin ei oppivelvolliset henkilöt, joilla ei ole perusopetusta suoritettu, voivat sen suorittaa nuorten työpajan ohjaajien ja yksilövalmennuksen tukemana. Tällöin opiskelu arvioidaan kauempana olevan kansanopiston toimesta, esimerkiksi Raudaskylän Kristillisessä opistossa Ylivieskassa.

Toisen asteen opintoja on Kiuruvedellä mahdollista opiskella Kiuruveden lukiossa sekä Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen yksikössä. Iso osa toisen asteen opiskelijoista käy päivittäin lisälnessä opiskelemassa. Kiuruvedellä nuorisovaltuuston toiminta on ollut pitkäjänteistä.

Nuorisovaltuusto antaa mahdollisuuden vaikuttaa kaupungin asioihin ja päätöksentekoon. Nuorisovaltuustolla on olemassa kaupungin myöntämä budjetti toiminnan tukemiseen. Nuoriso-ohjaaja tukee nuorisovaltuuston toimintaa ja on yhteyshenkilö kaupungin hallintoon. Nuorisovaltuuston toiminta on rohkaissut nuoria mukaan myös muuhun poliittiseen päätöksentekoon.

Nuorisovaltuuston toimintakausi kestää 4 vuotta. Jos joku jäsenistä eroaa, hänen tilalleen voidaan nimetä uusi jäsen. Kokouksia on keskimäärin 4 vuodessa. Nuorisovaltuusto on ollut mukana järjestämässä yhteistyössä nuorisotoimen kanssa nuorille suunnattuja tapahtumia, esimerkiksi konsertteja ja erilaisia teemailtoja. Tapahtumat vaihtelevat nuorten kiinnostuksen mukaan.

Nuorisotalon toiminta on tavoittanut nuoria hyvin. Nuorisotalolla on järjestetty aktiivisesti avoimen ovien toimintaa, tyttötyötä, tapahtumia ja retkiä. Nuorisotyöntekijä kuuluu moniammatillisiin työryhmiin ja pinnalla oleviin ilmiöihin on pyritty vastaamaan nopeasti käytettävissä olevien resurssien mukaisesti, esimerkiksi korona-aikana työtä tehtiin aktiivisesti somealustoilla ja kaupungille jalkautuvana työnä. Nuorisotalon kävijämäärät ovat olleet selkeässä nousussa viime vuosien aikana.

Nuorisotalon kävijämäärät vuosina 2021–2024:

Vuosi	2021	2022	2023	2024
Kävijämäärä	2666	3591	3742	4233

5. TYÖIKÄISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Seurantakaudelle on asetettu monia työllisyyden parantamiseen liittyviä tavoitteita. Tavoitteisiin on kirjattu muun muassa, että kaupunki tarjoaa työllistämistoimenpiteiden piirissä oleville mahdollisuuksia työelämään sijoittumiseen tarjoamalla

kuntaorganisaatiossa työ- ja työkokeilupaiikkoja sekä muita työllistämistoimenpiteitä. Lisäksi tärkeä tavoite on ollut yhteistyön kehittäminen TE-toimiston, yrittäjien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Työllisyyden ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden tukeminen seurantakaudella 2021-2024.

Toimija	2021	2022	2023	2024
	hlö / v	hlö / v	hlö / v	hlö / v
Kiuruveden Urheilijat				
Palkkatuetussa työsuhteessa Kiuruveden Urheilijoilla	20	18	12	10
Kuntouttavaan työtoimintaan osallistunut Kiuruveden Urheilijoilla	19	18	19	0
Työkokeiluun osallistunut Kiuruveden Urheilijoilla	1	1	4	4
Yhdyskuntapalveluksessa	0	0	2	0
Oppisopimus	0	0	0	1
Opiskelija	0	0	1	1
Kuntouttavaan työtoimintaan Kiuruvedellä osallistunut	43	57	48	0
Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja Kiuruvedellä	65:lle	65:lle	63:lle	
Ylä-Savon TOIMI-työvalmennussäätiö				
Palkkatuella työllistäminen	11	6	6	8
Kiuruveden kaupunki				
Työllistettyjen määrä	9	13	13	13
Nuorten kesäduuni -kampanja työllisti nuoria	75	94	93	90
Nuoria työllistäneitä työnantajia	38	46	45	36

Toimenpiteet	2021 €	2022 €	2023 €	2024 €
Tukityöllistämiseen käytettiin	150 000	97 300	80 000	81 424
Työttömien työllistämiseen työssäoloehdon täyttymiseksi	25 000	56 000	61 800	9 515
Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen saajia	205	173	147	146
Kaupungin maksama työmarkkinatuen kuntaosuus	663 000	531 522	493 623	484 774
Työmarkkinatuen kuntaosuus / korvatut päivät			21 875	23 686
TYP-verkoston toiminnasta lisälmen kaupungille	5 109,06	5 789,67	4 743,30	3 863,98
TE24 Ylä-Savon työllisyysalueen valmisteluun				19 490,56
Ylä-Savon TOIMI- työvalmennussäätiölle	30 000	30 000	30 000	30 000
Kiuruveden Urheilijat ry:lle	150 000	150 000	150 000	100 000
Kiuruveden Työttömät ry vuokratuki	7 000	7 000	9 000	9 000
Nuorten kesätyöllistäminen	19 065	23 465	23 085	21 178

1.9.2024 voimaan tulleen työttömyysturvan muutoksen johdosta jatkossa työskentely palkkatuella ei kerrytä oikeutta ansiopäivärahaan tai peruspäivärahaan. Lisäksi ansiosidonnaista saadakseen tulee työskennellä vuosi entisen puolen vuoden sijaan.

Toinen iso muutos tuli vuoden 2025 alussa, kun työllisyydenhoito siirtyi kuntien hoidettavaksi. Haasteeksi nousee todennäköisesti jatkossakin, että mistä heikossa työmarkkina-asemassa olevat

henkilöt löytävät töitä, sillä monen kohdalla polku työelämään on pitkä ja tueksi tarvitaan paljon erilaisia palveluita. Työmarkkinatuen kuntaosuus oli vuonna 2024 laskeva, joten toivottavasti se ei jatkossakaan lähde kasvuun.

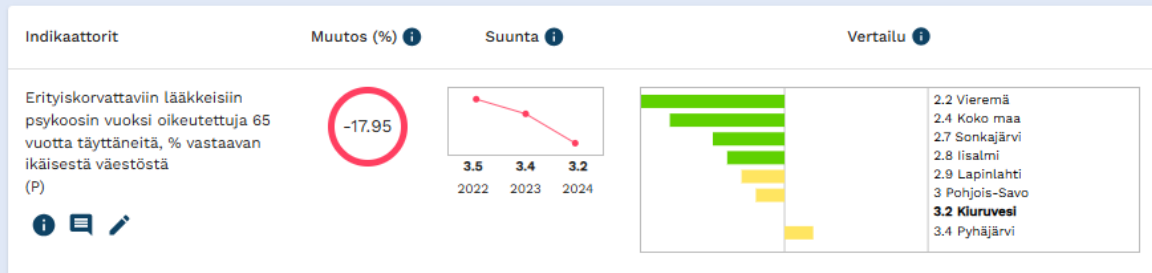
6. IKÄÄNTYNEET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

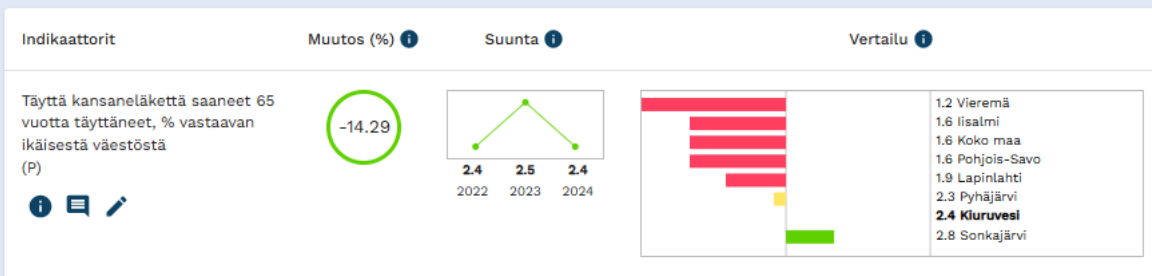
Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Tilastokeskuksen mukaan Kiuruveden väestöstä ikääntyviä on huomattavasti suurempi osuus kuin koko maassa keskimäärin.

Ikääntyvien hyvinvointia on pyritty Kiuruveden kaupungin osalta parantamaan hyvillä ja laajoilla ikäihmisten palveluilla, joita tarjoavat muun muassa liikunta- ja kulttuuripalvelut sekä kansalaisopisto. Vuosina 2021–2023 ikääntyvien osallistuminen tarjottuihin palveluihin oli koronapandemian vuoksi vähäistä. Vasta vuoden 2024 aikana ikäihmisten osallistumisaktiivisuudessa päästiin takaisin lähelle koronapandemiaa edeltävää aikaa.

Täyttä kansaneläkettä saavien osuus on ollut laskusuuntainen koko 38

2010-luvun ajan, mikä viittaa eläkkeellä olevien pienituloisuuden laskuun. Täyttä kansaneläkettä myönnetään silloin, kun henkilö ei ole ansainnut työeläkettä tai työeläke on todella pieni. Ikäihmisistä yhä suurempi osa on siis ollut palkkatöissä ja heille myönnetään työeläkettä. Koko maan tasoon verrattuna täyttä kansaneläkettä saavien osuus on edelleen keskimäärästä suurempi. Naisten osuus täyden kansaneläkkeen saajista on edelleen suurempi kuin miesten.

Ikääntyvien osalta esteettömyyden edistäminen osana kotona asumisen tukemista on myös tulevaisuudessa erityisen tärkeää. Ikääntyneen vähentynyt fyysinen aktiivisuus kiihdyttää kunnon heikentymistä, joka ilmenee vähitellen myös vaikeutena selviytyä perustoiminnoista kotona. Liikkumiskyvyn heikkenemisen seurauksena iäkkäät myös kaatuvat entistä herkemmin, jolloin riskinä ovat hitaasti paranevat murtumat. Ikäihmisten kaatumisia voidaan ennaltaehkäistä voima- ja tasapainoharjoittelulla.

Liikuntapalveluiden kotona asumisen ja kaatumisen ehkäisyyn tueksi järjestettyjen 10 viikon mittaisten Voimaa ja tasapainoa – tehojaksojen suosio on ollut seurantakauden aikana edelleen erinomainen. Ryhmiä saadaan vuoden aikana järjestettyä 12 kpl ja kuhunkin ryhmään pystytään ottamaan 13 osallistujaa eli vuosittain mukaan saadaan noin 150 yli 65-vuotiasta, sillä lähes joka kerta ryhmät starttaavat täysillä osallistujamäärillä.

Uimahallin ja kuntosalin palveluvalikoimassa myös seniori- ja erityisuimakorttien suosio on edelleen vahva. Erityisliikunnanohjaaja on vuosittain järjestänyt liikuntatapahtumia yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. Erityisliikunnanohjauksen tarjonta

supistui vuoden 2025 alussa, kun YT-neuvotteluiden seurauksena erityisliikunnanohjaajan työnkuva muuttui niin, että erityisliikunnan ohjaukseen jäi käytettäväksi 0,5 henkilötyövuotta.

Tekninen palvelukeskus rakensi Kiuruvedelle seurantakauden aikana uusia esteettömiä senioriasuntoja. Kiuruvedellä kotona asuvien yli 75- vuotiaiden määrä on kasvanut vuosien varrella paljon. Vuonna 2023 kotona asuvien määrä kasvoi ensimmäistä kertaa isommaksi kuin koko maassa keskimäärin. Lonkkamurtumien määrä 65 vuotta täyttäneillä on ollut Kiuruvedellä laskussa jo useamman vuoden ajan. Vuonna 2023 lonkkamurtumia tapahtui vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Kiuruvedellä järjestetään vuosittain paljon erilaisia tapahtumia. Etenkin vuonna 2023 vietetyn Kiuruveden 150-juhlavuoden aikana järjestettiin paljon kaiken ikäisille kuntalaisille suunnattua toimintaa. Juhlavuonna erilaisten tapahtumien järjestämiseen oli jaossa rahallista tukea.

Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuivat seurantakaudella keskimäärin 4 kertaa vuodessa.

Kirjaston kotipalveluun ei voida ottaa mukaan läheskään kaikkia halukkaita asiakkaita, koska kirjastolla ei ole toimintaan riittävästi käytettävissä olevaa henkilöresurssia. Kirjastolla suositellaan, että omainen toimittaisi kirjat kotipalveluasiakkaalle, kun kirjasto on tehnyt kirjakassit valmiiksi odottamaan. Seurantakaudella kotipalveluasiakkaita on ollut 8–9 henkilöä, joista 1–3 henkilön luokse tehdään kotikäynti. Asiakkaille soitetaan etukäteen ja kirjakassi tehdään kerran kuukaudessa eli yhteensä 12 kertaa vuodessa.

7. KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

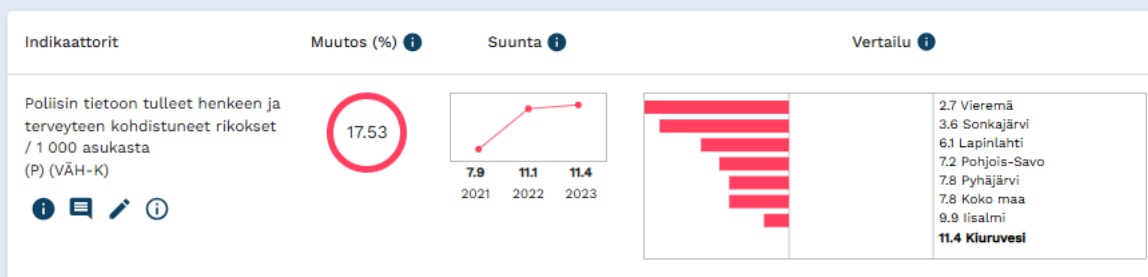
Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Voit lisätä indikaattoreita osion kuvakkeesta

Seurantakauden yhdeksi kaiken ikäisiä kuntalaisia koskettavaksi tavoitteeksi on asetettu yhteistyön kehittäminen yhdistysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kulttuuritoimi järjestää erilaisten yhdistysten kanssa noin 10 yhteistä tapahtumaa vuosittain muun muassa torilla ja kulttuuritalon tiloissa. Yhdistykset järjestävät kulttuuritalolla vuosittain keskimäärin 50 kulttuuritapahtumaa. Tapahtumia järjestävät esimerkiksi teatteriyhdistykset, kuorot, sukuseurat ja useat muut yhdistykset. Kulttuuripalveluiden toiminta ei ole palautunut vieläkaan koronapandemiaa edeltäneelle tasolle, vaan toimijoita ja asiakkaita on edelleen vähemmän.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET PÄÄTTYVÄLTÄ VALTUUSTOKAUDELTA

KAUPUNGIN ROOLI

Kaupunki asukkaineen muodostaa monen toiminnon perusyksikön. Vahva ja terve perusta on edellytys kestävän, palvelevan ja kehittyvän elinympäristön rakentamiselle. Kiuruvesi on turvallinen paikka asua ja elää, mutta kaupungilla on tulevaisuudessa monentyyppisiä haasteita sekä väkirakenteen muutoksesta että ulkopuolisten tekijöiden takia.

Hyvinvointialueuudistus muutti kaupungin roolia painottuvaksi sivistys-, kulttuuri-, liikunta-, infra- ja muiden kuin SOTE- palveluiden järjestäjätahoksi. Voimassa oleva kaupunkistrategia täsmentää kaupungin muuttunutta roolia ihmisten arjen keskellä ja hyvän arjen mahdollistajana. Lisäksi kaupungin elinvoima ja yhteisöllinen rooli korostuvat. Yhteistyön on oltava toimivaa koko kaupunkiyhteisön kanssa. Nämä näkökohdat on otettava huomioon tulevallakin valtuustokaudella.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT OVAT JOKAISEN OIKEUS

Terveydenhuollon palveluiden saatavuus lähipalveluna on asumismukavuuden ja turvallisuuden tunteen kannalta äärimmäisen tärkeää. Terveyspalveluiden ylläpitäminen, niiden helppo saatavuus ja niiden käyttöön kannustaminen hyödyttävät sekä asukkaita itseään että kaupunkia.

Sosiaalipalvelut koskettavat monia ihmisiä hyvin henkilökohtaisella ja intiimillä tasolla. Sosiaalipalvelussa tehtävä työ on äärimmäisen tärkeää asukkaiden hyvinvoinnin kannalta, sillä tehokkaalla ja samaan aikaan inhimillisellä sosiaalityöllä voidaan ehkäistä ongelmien syntymistä, pysäyttää ongelmakierre ja auttaa

selviytymään takaisin normaaliin arkeen.

ELINKEINOT JA TYÖ LUOVAT HYVINVOINTIA

Työikäisten suurin rasite on korkea työttömyysaste, mikä aiheuttaa taloudellisia ongelmia ja voi pitkittyessään aiheuttaa myös erilaisia sosiaalisia ongelmia.

Yksi Kiuruveden ominaispiirteistä on vahva maatalous. Kiuruvesi on tällä hetkellä Suomen kolmanneksi suurin maidontuottaja ja toiseksi suurin naudanlihantuottaja.

TE-uudistuksen myötä TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille 1.1.2025 alkaen, mikä on parantanut palveluiden saavutettavuutta lähipalveluna.

KAUPUNGIN TALOUDESTA ON PIDETTÄVÄ HUOLTA

Kiuruveden kaupungin taloudellinen tilanne on kuntien vertailulukujen valossa vakaa, mutta haastava. Investointien omarahoitusmahdollisuudet ovat kireät, mutta kaupungin maksuvalmiutta osoittavat tunnusluvut ja lainan saanti mahdollisuudet ovat kohtuulliset.

9. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Kaupungin talouden haasteena on kuluvalle seurantakaudella ollut säästöpainneiden ja tulevien investointitarpeiden

Yhteensovittaminen. Tästä johtuen syksyn 2024 aikana

jouduttiinkin käymään yhteistoimintaneuvottelut, joiden

seurauksena päädyttiin myös irtisanomisiin ja osa-aikaistamisiin.

Lisäksi määräaikaisten käyttöä ja sijaistyövoimaa on vähennetty ja joitain työtehtäviä on järjestelty uudelleen.

Yhteistoimintaneuvotteluiden myötä oli hyväksyttävä, että monilta osin palvelutaso laskee, uudistuu ja tiivistyy. Myös kaupungin kiinteistömassaa pyritään pienentämään ja kyläkouluverkostoa on tarkasteltu vuoden 2025 aikana.

Varhaiskasvatuksen palvelut ovat välttämättömiä työssäkäyville perheille sekä erilaista tukea tarvitseville perheille. Kulttuuri- ja liikuntapalvelut puolestaan parantavat kaupunkilaisten yleistä hyvinvointia ja voivat olla yksi merkittävä vetovoima- ja pitovoimatekijä asuinpaikkakuntaa pohtivalle.

Ikäihmiset ovat kasvava väestöryhmä, jonka palvelutarve kasvaa eliniänodotteen noustessa. Ikääntyneelle väestölle terveydenhuollon lähipalvelut ovat äärimmäisen tärkeitä, samoin kuin kuljetuspalvelut, joiden tulisi palvella asiakkaiden tarpeita. Ikääntyvän väestön kotona asumisen tukeminen ja edistäminen osana ikäihmisten hyvinvoinnin edistämistä on edelleen hyvin tärkeää. Tulevassa kaupunkistrategiassa on edelleen huomioitava kaikki ikäryhmät ja heidän hyvinvointiinsa liittyvät tavoitteet, joilla edistetään kaupunkiyhteisön kokonaisvaltaista elinvoimaa. Kaupunkistrategiaa tullaan tarkastelemaan ja päivittämään seuraavan kerran syksyllä 2025.

Kaupunkistrategiassa konkreettisenä tavoitteena on esimerkiksi kirjattu, että innostamme ihmiset liikkumaan yhdistys- ja seurayhteistyöllä sekä monipuolisilla ja esteettömillä harrastusmahdollisuuksilla.

Nykyiseen strategian visioon on kirjattu, että ihmiset elävät kiireettömästi kaikilla aisteilla runsaiden elämän mahdollisuuksien keskellä ja saavat menestyä omana itsenään. Kaupunki nojaa toiminnassaan seuraaviin arvoihin: avoin, rohkea, inhimillinen ja vastuullinen.

10. LAAJAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEN LAATIJAT

Laaja hyvinvointikertomus on laadittu HYTE-työryhmän toimesta yhteistyössä kaupungin eri palvelukeskusten edustajien kanssa. Hyvinvointisuunnitelma seuraavan valtuustokauden ajaksi laaditaan kaupunkistrategian päivityksen yhteydessä alkusyksyllä 2025. Hyvinvointisuunnitelman sisällöstä keskustellaan myös luottamushenkilöiden kanssa. Tarvittaessa suunnitelmaan voidaan tehdä päivityksiä seurantakauden aikana.

HYTE-työryhmään kuuluvat henkilöt:

Maarit Amper, yläkoulun rehtori

Matti Heikinmaa, lukion rehtori-sivistysjohtaja

Heidi Huhtilainen, kulttuurisihteeri

Kimmo Karoluoto, tekninen johtaja

Maija-Leena Kemppainen, kansalaisopiston rehtori

Pauliina Kuonanoja, Nivan koulun rehtori

Sonja Kärkkäinen, erityisliikunnanohjaaja

Helena Laitinen, yleisten palveluiden palvelupäällikkö

Lassi Myllylä, liikuntas sihteeri

Juha-Pekka Rusanen, kaupunginjohtaja

Susanna Rytkönen, varhaiskasvatuksen johtaja

Katja Tuovila, nuoriso-ohjaaja

11. LAAJAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEN HYVÄKSYMINEN

Kaupunginhallitus 26.5.2025 § 160

Kaupunginvaltuusto 16.6.2025 § 60

OSA 2

HYVINVOINTISUUNNITTELU KIURUVEDELLÄ TULEVALLA VALTUUSTOKAUDELLA 2025-2029

1. Johdanto hyvinvointisuunnitteluun.....	50
2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.....	52
3. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma.....	57
4. Ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuus osana Kiuruveden hyvinvointisuunnittelua.....	62
5. Hyvinvointisuunnitelman keskeiset toimenpide-ehdotukset ja kehittämiskohteet.....	67
6. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja suunnitelmat.....	72
7. Hyvinvointisuunnitelman laatijat.....	73
8. Hyvinvointisuunnitelman hyväksyminen.....	74

1. JOHDANTO HYVINVOINTISUUNNITTELUUN

Hyvinvointisuunnittelun suuntaviivoja Kiuruveden kaupungille tulevalle valtuustokaudelle 2025–2029 määrittää kaupungin oman kaupunkistrategian lisäksi myös Suomen laki. Kiuruveden kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa laatiessa on pyritty huomioimaan lakisääteiset asiakirjavelvoitteet tai muutoin huomioimaan niissä olevien asioiden liittäminen osaksi organisaation hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaisesti kaupungin hyvinvointisuunnittelussa on otettava huomioon lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta esimerkiksi tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta, hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista, yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisien sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä. Lisäksi siitä täytyy löytyä mainintaa suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta. Laaja hyvinvointikertomus sisältää jo paljon edellä lueteltuja asioita, joten siksi hyvinvointisuunnitelmassa keskitytään kuvaamaan enemmän yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisien sekä lapsille ja nuorille palvelujen tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä.

Lasten- ja nuorten hyvinvoinnin suunnittelun lisäksi kaupungin tulee hyvinvoinnin suunnittelussa ottaa huomioon myös ikääntyneen väestön hyvinvointi, terveys, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukeminen sekä tuoda se osaksi hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Näin ollen Kiuruveden kaupungin hyvinvointisuunnittelussa tulevalle valtuustokaudelle 2025–2029 on huomioitu ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukeminen iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012,5 §) mukaan. Myös laaja hyvinvointikertomus

valtuustokaudelle 2025–2029 kattaa jo itsessään ikääntyvien hyvinvoinnin- ja terveyden kuvaukset laajalla kentällä, joten tämän hyvinvointisuunnitelma täydentää kertomusta tarkemmalla yhteistyötahojen kuvauksella. Lisäksi ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuuteen liittyviä asioita on otettu huomioon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmassa.

Hyvinvointisuunnitelmassa luvuissa 2. ja 3. keskitytään lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden asukkaiden hyvinvointiin. Luvussa 4. puolestaan käsitellään yleisesti arjen turvallisutta ja ehkäisevää päihdetyötä edistäviin toimenpiteisiin kaikkien ikäryhmien näkökulmasta. Lukuun 5. on koottu suunnitelman konkreettiset toimenpide- ehdotukset ja kehittämiskohteet sekä vastuutahot ja arviointimenetelmät niin ikään kaikki ikäryhmät yhteisesti huomioiden. Esimerkiksi työllistymistä pyritään edistämään tarjoamalla konkreettisia mahdollisuuksia työelämään sijoittumiseen yhteistyössä Ylä-Savon työllisyysalueen kanssa.

Uudessa kaupunkistrategiassa valtuustokausille 2025–2029 hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi tärkeä huomioitava kokonaisuus. Erityisesti ongelmien ennaltaehkäistävien toimenpiteiden tärkeys, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, terveysongelmien ja väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä kaupunkilaisten omaehtoisen terveyden ja hyvinvoinnin mahdollistaminen ovat suuntaviivoja, jotka ohjaavat rakentamaan vankkaa pohjaa kaupunkilaisten hyvinvoinnille nyt ja tulevaisuudessa.

2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointi on Kiuruveden kaupungin tulevaisuuden yksi elinvoiman perustoista. Tämän suunnitelman tavoitteena on turvata lasten ja nuorten kasvu, kehitys ja osallisuus sekä vahvistaa ennaltaehkäiseviä ja yhteisöllisiä palveluja Kiuruvedellä vuosina 2025–2029. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen, paikallisten koulujen, varhaiskasvatuksen, nuorisopalveluiden, seurakunnan, järjestöjen ja kaupungin hyvinvointityöryhmän kanssa.

TAVOITTEET

Visio tuleville toimintavuosille 2025–2029 on luoda turvallinen, osallistava ja hyvinvoiva Kiuruvesi, jossa jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa, oppia ja voida hyvin.

Yhdenvertaisuus ja osallisuus, ennaltaehkäisy ja varhainen tuki, perheiden ja yhteisön merkitys sekä monialainen yhteistyö ja luottamus ovat arvoja, jotka ohjaavat tulevaisuuden kehyksiä Kiuruveden kaupungin toiminnalle. Konkreettisia tavoitteita tulevalle valtuustokaudelle vuosien 2025–2029 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa ovat lasten sosioemotionaalisten taitojen vahvistaminen, lasten liikkumisen edistäminen, nuorten työllisyyden ja koulutuksen parantaminen, lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen sekä nuorten osallistaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Vastuutahot, resurssit ja seurantamittarit löytyvät HYVINVOINTISUUNNITELMAN KESKEISET TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISKOHTEET -kohdasta.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila on työkenttä, joka vaatii yhteistyötä niin asukkaiden, kaupungin kuin valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Esimerkiksi vuonna 2025 Kouluterveyskyselyn (THL) tulokset osoittavat nuorten mielenterveys ja päihdetyön olevan edelleen yhtenä suurena haastekenttänä, jossa jatkuvaa työtä tarvitaan lasten ja nuorten hyväksi niin kunnallisella kuin valtakunnallisella tasolla.

YHTEISTYÖ TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI

Kiuruveden kaupunki, eri järjestöt ja toimijat, seurakunnat ja Pohjois-Savon hyvinvointialue tekevät tiivistä yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tavoitteena on varmistaa palveluketjujen sujuvuus, yhteinen tietopohja ja ennaltaehkäisevien palveluiden vahvistaminen. Yhteistyö toteutuu monialaisen hyvinvointiryhmien ja ohjaus- ja palveluverkostojen kautta, johon osallistuvat kaupungin, hyvinvointialueen, järjestöjen, seurakuntien ja nuorten edustajat.

Seuraavassa taulukossa on listattu yhteistyötahoja, jotka toimivat yhteistyö- ja palveluverkostona konkreettisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto	Peruskoulun ja lukion opiskelijahuoltoryhmä	Pohjois-Savon etsivän nuorisotyön tiimi
-aikuissosiaalityö -lastensuojelu ja perhesosiaalityö -Nivan yläkoulu -Lukio -Ankkurin nuorisotyöntekijä -seurakunta kuraattori ja	-Koulun rehtori ja opo -kuraattori, psykologi -terveydenhoitaja ja/tai psykiatrinen sairaanhoitaja -etsivä nuorisotyö -koulunuorisotyö -terveydenhoito ja opiskeluhoillon	-Pohjois-Savon etsivät nuorisotyöntekijät -koordinaattori -aluehallintoviraston edustaja -esimiehet kutsuttaessa

-psykologi -jälkihuolto -nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja	psykologi -muut mahdolliset toimijat	
Pohjois-Savon 2. asteen koulujen yhteistyö -Kiuruveden lukio -Kuopion erikoislukiot: Lumit, Klassikka -Lapinlahden kuvataidelukio -Portaanpään kristillinen opisto -Savon ammattiopisto -Ylä-Savon ammattiopisto -S-market Kiuruvesi -Varapäre ry -Muut työelämään (TET) tutustumispaikat	Kaupungin eri yhteistyötahot -Kiuruveden keilahalli -Kiuruveden kulttuuritoimi: kirjasto, Kiurusali -Kiuruveden liikuntatoimi - kansalaisopisto -Kiuruveden nuorisotoimi: nuorisotalo, Kiuruveden nuorisovaltuusto -KiNuVa -Kiuruveden seurakunnat -Kiuruveden tekninen palvelukeskus -Kiuruveden uimahalli -Kiuruveden vammaisneuvosto -Kiuruveden varhaiskasvatus -Kiuruvesi-lehti -K-Supermarket -Pohjois-Savon hyvinvointialue	Muut toimijat -Lääkäri -Lasten ja nuorten mielenterveys ja päihdepoliklinikka -Poliisi -Sairaalakoulut -Sosiaalitoimi - Itä-Suomi Aluekoordinaatio -4H, MLL -Kiuruveden Musiikinystävät -Kiuruveden Nuorisoteatteri -Ylä-Savon Veturi -liikuntaseurat -paikalliset yrittäjät ja muut yhdistykset -Lupa- ja Valvontavirasto
Ylä-Savon nuorisotyöntekijät -Etsivä nuorisotyö ja koulunuorisotyöntekijät - nuoriso-ohjaajat -esihenkilöt	Ylä-Savon Ankkurin seurantaryhmä - Ankkurin työntekijät - nuorisotyön esihenkilöt -Pohjois-Savon Hyvinvointialue	Kiuruveden Liikenneturvallisuusryhmä - tekninen toimi - vammais- ja vanhusneuvosto - liikuntapalvelut

-Ohjaamo -Ankkuri		- nuorisopalvelut - perusopetus - varhaiskasvatus - Liikenneturva - ELY-keskus - pelastuslaitos
----------------------	--	--

Lisäksi Valpasverkosto (kattaa koko Suomen)

- Oppivelvollisuusasiantuntijat/ ohjaajat/ koordinaattorit/ opot
- Oppivelvollisuuden kuntavalvojat (Katja Tuovila Kiuruvedellä)

Kiuruvedellä toimii nuorisovaltuusto, jonka tehtävä on edustaa nuoria päätöksenteossa, tuoda esiin nuorten ääni, järjestää toimintaa nuorille, vaikuttaa ja tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa nuorten hyväksi sekä edistää nuorten osallisuutta ja demokratiaa. Kiuruveden kansalaisopisto puolestaan tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuutta osallistua esimerkiksi HARKKA- kerhoihin (Harrastamisen Suomen malli), joka on valtion käynnistämä ohjelma. Sen tavoitteena on tarjota jokaiselle lapselle ja nuorelle mieleinen ja maksuton harrastus heti koulupäivän yhteydessä. Kiuruvedellä HARKKA- kerhoja järjestetään eri tahojen yhteistyössä, mikä omalta osaltaan myös tiivistää Kiuruvedellä toimivien järjestöjen, seurojen ja yksityisten toimijoiden sekä kansalaisopiston yhteistyötä. HARKKA- kerhojen harrastustarjonta perustuu lasten ja nuorten omiin toiveisiin, joten HARKKA- toiminta lisää myös lasten ja nuorten osallisuutta kaupungin sisäisessä päätöksenteossa.

Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointia tukevat Kiuruvedellä toimivat seurakunnat, jotka tarjoavat hengellisen tukemisen lisäksi lapsille ja nuorille erilaista tekemistä, tapahtumia ja leirejä. Esimerkiksi Kiuruveden helluntaiseurakunta tarjoaa lapsille mix-iltoja ja nuorten iltoja säännöllisin väliajoin. Kiuruveden ev.lut. seurakunnan

kasvatustyö järjestää mielekästä ohjattua tekemistä tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja pyrkii luomaan positiivista yhteisöllisyyttä Kiuruvedellä.

Muita aktiivisia lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä tekijöitä Kiuruveden kaupungin varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön sekä seurakuntien lisäksi ovat erilaiset urheiluseurat, joita Kiuruvedellä toimii monipuolisesti tarjoamassa lapsille ja nuorille erilaisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia erilaisiin liikuntalajeihin. Kiuruvedellä toimii myös Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Kiuruveden paikallisyhdistys.

HYVINVOINTISUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain Kiuruveden hyvinvointiryhmän toimesta hyvinvointiraportin yhteydessä. Raportointi tapahtuu kaupunginhallitukselle ja Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Mittareina käytetään kouluterveyskyselyn tuloksia, osallisuuden mittareita sekä palveluiden käyttötilastoja.

Suunnitelma määrittää suuntaviivat Kiuruveden kaupungin, järjestöjen, seurakuntien ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteiselle työlle lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Tavoitteena on, että jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa yhteisöön, saa tarvitsemansa tuen ajoissa ja voi kasvaa turvallisessa ympäristössä.

3. IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

JOHDANTO

Kiuruveden kaupungin tavoitteena on turvata myös kaikille ikääntyville asukkaille mahdollisuus hyvään, turvalliseen ja merkitykselliseen elämään. Väestön ikääntyessä korostuvat toimintakyvyn tukeminen, osallisuus ja palveluiden saavutettavuus. Tämä suunnitelma linjaa keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet Kiuruveden kaupungille vuosille 2025–2029 yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen, järjestöjen, seurakuntien ja vanhusneuvoston kanssa. Kiuruveden kaupungin ikääntyvien hyvinvointisuunnittelua linjaa niin kaupungin oma strategia kuin myös laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista.

TULEVAISUUDEN HAASTEITA JA TAVOITTEITA

Kiuruvesi on vajaan 7 400 asukkaan maaseutukaupunki, jossa yli 65-vuotiaiden osuus on lähes 30 % ja kasvaa tulevinä vuosina. Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa terveys- ja sosiaalipalveluiden järjestämisessä. Paikallinen vanhusneuvosto toimii aktiivisesti ikäihmisten äänenä päätöksenteossa ja osallistuu kaupungin hyvinvointityön suunnitteluun. Kiuruvedellä toimivat eri järjestöt ja seurakunnat tekevät yhteistyötä ikäihmisten hyväksi tarjoamalla erilaista toimintaa ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintakyvyn ja hyvinvoinnin säilyminen mahdollisimman pitkään on yksi keskeisimmistä tavoitteista väestön vanhetessa. Esimerkiksi tukemalla terveyttä edistäviä elämäntapoja,

kannustamalla aktiiviseen elämäntapaan ja turvaamalla liikunta- ja hyvinvointipalvelujen jatkumo kaikille ikääntyneille ovat toimia, jotka ovat tärkeässä roolissa terveyden edistämisessä ja luovat vahvaa pohjaa ikäihmisten hyvinvoinnille.

Lisäksi yhdessä tärkeässä roolissa on terveys- ja sosiaalipalveluiden saatavuus ja saavutettavuus, joita Pohjois-Savon hyvinvointialue Kiuruvedelle tarjoaa. Valtakunnallisiin mittoihin yltäneistä taloudellisten haasteiden seuraamuksilta ei ole Kiuruvesikään välttynyt viime vuosien aikana erilaisten taloudellisten leikkausten muodossa. Tulevaisuuden haastekenttään kuuluvat muun muassa väestön nopea ikääntyminen ja hoivan tarpeen kasvu sekä talouden kiristyminen ja kustannusten nousu.

Helpotusta terveyspalveluiden saavutettavuuteen on Kiuruveden kaupungin asukkaille kuitenkin tulossa, sillä yli 65 vuotta täyttäneillä on mahdollisuus ostaa yksityisiä hoito- ja hoivapalveluja kunnalliseen hintatasoon kaupungin tai hyvinvointialueen sopimuskumppaneilta vuoden 2026 alusta lähtien. Tällainen terveyspalveluja tarjoava taho Kiuruvedellä tulee olemaan vuoden 2026 alusta Suomen Paikallislääkäreiden palvelut. Myös Kelan osa-aikainen etäpalvelupiste tulee Kiuruvedelle helpottamaan ikääntyvien asukkaiden Kela-asiointia.

YHTEISTYÖ KESKEISESSÄ ROOLISSA

Vahvalla yhteistyöllä hyvinvointialueen, kaupungin ja yksityisten toimijoiden sekä järjestöjen ja seurakuntien kanssa on kauaskantoiset positiiviset seuraamukset hyvinvoinnin kenttätyössä. Kiuruveden vahvuus on aktiiviset urheiluseurat, vapaaehtoistoimijat ja järjestötyö. Esimerkiksi Kiuruveden

vanhusneuvosto on kaupungin ja ikääntyneiden välinen yhteistyöelin, joka toimii vaikuttamiskanavana ikäihmisten asioissa. Neuvosto antaa lausuntoja ja aloitteita kaupungin päätöksentekoon, seuraa palveluiden laatua ja järjestää kuulemistilaisuuksia sekä teemapäiviä. Tavoitteena on lisätä osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja tiedonkulkua kaupungin ja ikäihmisten välillä.

Seurakuntien yhteistyö kaikkien kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi on myös monipuolinen. Vaikka kirkon tärkein tehtävä on pitää huolta ihmisten hengellisestä ja henkisestä hyvinvoinnista, täydentävät seurakunnat sosiaalipalveluja järjestämällä esimerkiksi erilaisia tapahtumia kaikenikäisille asukkaille. Esimerkiksi Kiuruveden helluntaiseurakunnalla on kerran viikossa tarjolla keskustelua ja kahvittelua kontaktituvalla, johon ei ole ikäraja. Kahden viikon välein helluntaiseurakunnan tiloissa järjestetään ruokajakelu yhteistyössä Kiuruveden ev.lut. seurakunnan, Kiuruveden työttömien ja Kiuruveden urheilijoiden kanssa. Helluntaiseurakunta on myös yksi jakopiste EU:n rahoittaman ruokalahjakorttien jaossa.

Lisäksi seurakuntien tarjoama diakoniatyö on monelle ikäihmiselle arvokas sosiaalinen ja yhteisöllinen tuki kuten myös mittava arjen apu käytännön asioiden hoitamisessa. Kirkkojen ja seurakuntien tarjoamat palvelut ja tapahtumat ovat usein matalankynnyksen palveluja. Kiuruveden ev.lut. seurakunta huolehtii sen alueella asuvien hengellisistä tarpeista luterilaisen uskon pohjalta. Seurakunta on mukana ihmisen elämänkaaren tärkeissä siirtymäriiteissä kasteesta hautajaisiin. Seurakunta myötäelää myös

arjessa ja tarjoaa yhteisön, jonka jäsenenä on helppo olla. Uskonnollisuus ja yhteisöllisyys tukevat henkistä hyvinvointia. Seurakunnalla on lisäksi erityisesti hyvinvointiin suuntautuneita toimintamuotoja. Sellaisia ovat mm. retket, leiripäivät ja kerhot erityisryhmille, kuten mielenterveys- ja päihdekuntoutujille, vammaisille, perheille, vanhuksille ja omaishoitajille. Seurakunta pitää vuosittain sururyhmän tärkeän ihmisen menetyksen käsittelyä varten. Työtä tehdään yhteistyössä järjestöjen, kaupungin ja hyvinvointialueen kanssa. Papit, diakonian ja kasvatuksen työntekijät toteuttavat työssään sielunhoitoa, eli lähimmäisen auttamiseen suuntautuvaa keskusteluapua. Diakonian taloudellisella avulla turvataan perustarpeita niille, joita yhteiskunnan turvaverkot eivät kykene riittävästi auttamaan. Lisäksi seurakunta tarjoaa tilojaan eri järjestöjen ja vertaisryhmien käyttöön.

Muita ikäihmisten hyvinvointiin vaikuttavia tahoja Kiuruvedellä ovat esimerkiksi Eläkeliiton Kiuruveden yhdistys ry, joka tarjoaa virkistystoimintaa ja yhdistystoimintaa, mikä tuo sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä mahdollisuuden osallistua esimerkiksi erilaisiin tapahtumiin. Lisäksi muun muassa Kiuruveden eläkeläiset ry on eläkeläisyhdistys, jolla on muun muassa erilaista kerhotoimintaa, joka edistää ikäihmisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Muita Kiuruvedellä aktiivisesti ikäihmisten hyvinvointia tukevia järjestötoimijoita ja yhdistyksiä ovat esimerkiksi Kiuruveden Sydänyhdistys, erilaiset kyläyhdistykset ja kylätoimikunnat sekä aktiivinen Lions Club Kiuruvesi.

HYVINVOINTISUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain kaupungin hyvinvointiraportissa. Mittareita ovat liikunta-aktiivisuus, palveluiden käyttö, ikäihmisten tyytyväisyys ja erilaisten palveluiden hyödyntäminen sekä erilaiset ikääntyneiden hyvinvointiin liittyvät tilastot.

Kiuruveden ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2025–2029 korostaa liikuntaa, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja palveluiden saavutettavuutta. Yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen, vanhusneuvoston, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten toimijoiden kanssa Kiuruvesi pyrkii rakentamaan ikäystävällisen ja inhimillisen kunnan, jossa jokainen voi elää omannäköistä ja turvallista elämää myös ikääntyessään.

4. EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ JA ARJEN TURVALLISUUS OSANA KIURUVEDEN HYVINVOINTISUUNNITTELUA

JOHDANTO

Kiuruveden kaupungin tavoitteena on edistää asukkaidensa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä lisätä turvallisuuden tunnetta asukkaiden arjessa niin vapaa-ajalla kuin työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Tämä suunnitelma täydentää Kiuruveden kaupungin hyvinvointikertomusta vuosille 2025–2029 ja keskittyy teemaan: ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuus osana Kiuruveden hyvinvointisuunnittelua. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä kaupungin, hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja koulujen kanssa.

MÄÄRITELMÄT

Ehkäisevä päihdetyö tarkoittaa toimintaa, jonka tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä, haittoja ja riippuvuuksia, lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja päihteettömiä elämäntapoja. Työ kohdistuu kaikkiin ikäryhmiin, erityisesti lapsiin, nuoriin ja työikäisiin, mutta myös ikäihmisten päihdehaittojen ehkäisyyn.

Keskeisiä ehkäisevän päihdetyön tavoitteita ovat vähentää päihteiden (alkoholi, eri nikotiinituotteet, huumeet ja lääkkeet) käytöstä aiheutuvia haittoja, lisätä varhaista tukea ja puuttumista kouluissa, työpaikoilla ja sosiaali- ja terveyspalveluissa, tarjota päihteettömiä harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuuksia sekä vahvistaa kuntalaisten tietoa päihteiden vaikutuksista ja tukipalveluista. Ehkäisevä päihdetyö kattaa myös haitallisen

nettipelaamisen sekä sosiaalisen median ja siihen liittyvien haittojen tiedottamisen ja ennaltaehkäisyn.

Arjen turvallisuudella puolestaan tarkoitetaan Kiuruveden kaupungin asukkaiden kokemaa ja toteutuvaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta kotona, kouluissa, työpaikoilla ja vapaa-ajalla. Se sisältää myös onnettomuuksien ehkäisyn, liikenneturvallisuuden, väkivallan ja kaltoinkohtelun ehkäisyn sekä yhteisöllisen turvallisuuden tunteen vahvistamisen. Voidaankin todeta, että arjen turvallisuuden kokemus koskee kaikkia Kiuruveden kaupungin asukkaita ja toimijoita ja jokainen kaupungin asukas voi sitä omalla toiminnallaan edistää ikään, sukupuoleen tai ammattiin katsomatta. Ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuus ovat siis koko Kiuruveden yhteinen tehtävä.

Tiiviissä yhteistyössä ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuuden vaaliminen voivat parantaa asukkaiden turvallisuuden tunnetta ja vähentää esimerkiksi tapaturmia. Parhaimmillaan arjen turvallisuuden vaaliminen luo ja vahvistaa yhteisöllisyyttä kaupungin asukkaiden kesken, jolloin esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevat saavat apua tai kannustusta hakea apua ajoissa. Lisäksi se lisää asukkaiden valmiutta kohdata ja valmistautua kriiseihin ja poikkeustilanteisiin ja edesauttaa niistä selviytymistä.

TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ

Päihdeongelmien ennaltaehkäisy, varhainen tuki ja puuttuminen on avainasemassa etenkin lasten ja nuorten kanssa toimivilla elimillä, esimerkiksi kouluissa ja oppilaitoksissa, joissa toteutetaan muun muassa järjestelmällistä päihdekasvatusta, järjestetään vanhempainiltoja, tehdään nuorten päihdemieliopiteiden seurantaa

ja terveystarkastuksia. Oppilashuoltoryhmät ja opiskeluhoito koordinoivat ehkäisevää työtä koulutasolla. Kouluterveydenhuollon ja koulukuraattorin rooli on keskeinen nuorten päihdeongelmien tunnistamisessa ja ohjauksessa jatkohoitoon.

Kiuruvedellä noudatetaan seudullista perusopetuksen opetussuunnitelmaa (Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi, Vieremä), joka sisältää terveystiedon ja oppilashuollon puitteet. Peda.netissä sekä Kiuruveden kaupungin nettisivuilla esi- ja perusopetuksen välilehdellä julkaistu opetussuunnitelmamateriaali ja Kiuruveden kaupungin omat OPS-dokumentit sisältävät viittaukset päihdekasvatukseen osana terveystiedon opetusta sekä oppilashuollon toimintamalleja. Paikalliset koulut täydentävät kuntakohtaisesti opetussuunnitelmaa tarvittaessa lukuvuosisuunnitelmilla ja oppilashuoltosuunnitelmilla, joissa kuvataan ennaltaehkäisevän työn toimenpiteitä ja tukirakenteita.

Kiuruvesi toimii myös osana Pohjois-Savon alueen ehkäisevän päihdetyön rakenteita. Alueelliset suositukset ja raportit korostavat koulujen pitkäjänteistä roolia päihdekasvatuksessa sekä hyvinvointialueen ja kunnan vastuuta ehkäisevän työn koordinoinnissa. Esimerkiksi Itä-Suomen Aluehallintovirasto ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen asiakirjat suosittavat vuosikellojen ja Pakka-mallin kaltaisten toimintamallien hyödyntämistä paikallisessa työssä. Pohjois-Savon hyvinvointialue toimii yhdessä Kiuruveden kaupungin kanssa ehkäisevän päihdetyön ja arjen turvallisuuden kentällä. Ehkäisevä päihdetyö ja arjen turvallisuus perustuvat monialaisuuteen. Siksi yhteistyö eri toimijoiden kuten esimerkiksi seurakuntien, poliisin, pelastuslaitoksen, EHYT ry:n, MIELI ry:n, SPR:n, paikallisten yhdistyksien ja kylätoimijoiden kanssa

on ensiarvoisen tärkeää.

Lisäksi Kiuruvedellä toimiva aktiivinen nuorisotoimi ja etsivä nuorisotyö ovat tärkeitä ehkäisevän päihdetyön toimijaelimiä. Kiuruveden kaupungin hyvinvointikoordinaattori vastaa ehkäisevän päihdetyön koordinoimisesta ja toimii yhteistyössä eri ehkäisevän päihdetyön toimijoiden kanssa luoden ja ylläpitäen yhteistyötahojen siltoja.

Kiuruveden kaupunki, erilaiset järjestöt, seurat ja seurakunnat yhteistyössä tarjoavat nuorille päihdeettömiä vapaa-ajan ympäristöjä ja aktiviteetteja kuten nuorisotiloja, harrastustoimintaa, tapahtumia ja leirejä. Aukkaiden turvallinen elinympäristö koostuu myös esteettömistä harrastusmahdollisuuksista ja erilaisten vammaisryhmien huomioimisesta kaupungin tarjoamissa harrastus- ja kulttuuripaikoissa. Kiuruvedellä toimivat vanhus- ja vammaisneuvosto toimivat etenkin ikäihmisten ja vammaisryhmien puolesta puhujina ja osallistumis- ja vaikuttamiskanavina. Neuvostojen tehtävänä on esimerkiksi antaa lausuntoja ja mielipiteitä esteettömyyden parantamisesta ja erityisryhmien turvallisuudesta. Turvalliseen elinympäristöön liittyy vahvasti myös koti- ja lähiympäristön turvallisuus, joita voidaan edistää esimerkiksi paloturvallisuuskäynneillä ja turvallisuuskampanjoilla. Yhteisöllistä turvallisuutta voidaan lisätä tukemalla naapuriapu- ja vapaaehtoistoimintaa, järjestämällä yhteisöiltoja tai kylätapahtumia. Väkivallan ehkäisy ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamista voidaan puolestaan vahvistaa esimerkiksi erilaisilla sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatusalan henkilöstön koulutuksilla ja matalan kynnyksen apua tarjoavien tahojen vahvalla esiin tuonnilla.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan osana hyvinvointikertomuksen indikaattoreita; esimerkiksi tapaturmien määrillä ja turvallisuuden kokemusta mittaavilla kyselyillä. Tuloksia raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle vuosittaisen hyvinvointiraportin yhteydessä. Indikaattoreiden seurantaa Kiuruvedellä on helpotettu syksyllä 2026 käyttöön otetulla Kuntamaisema-palvelulla, joka toimii työkaluna niin hyvinvointikentän ammattilaisille kuin informaatiokanavana yhteisestä hyvinvoinnista kiinnostuneille kuntalaisille.

5. HYVINVOINTISUUNNITELMAN KESKEISET TOIMENPIDE-EHDOTUKSET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Työllisyyden ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden tukeminen

TAVOITE	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Edistää kuntalaisten työllistymistä tarjoamalla konkreettisia mahdollisuuksia työelämään sijoittumiseen yhteistyössä Ylä-Savon työllisyysalueen kanssa.	Kiuruveden kaupunki: koordinoi kuntaorganisaation sisäiset työllistämistoimenpiteet. Ylä-Savon työllisyysalue: vastaa alueellisesta työllisyydenhoidosta ja palveluohjauksesta. Paikalliset yritykset, oppilaitokset, järjestöt: tarjoavat työmahdollisuuksia ja osallistuvat yhteistyöhön Kansalaisopisto: tarjoaa kielikursseja ja digikoulutusta työelämän taitojen kehittämiseen	Määrärahavaraus vuosittain työllistämiseen	Työllistettyjen määrä kunnan ja yhteistyötahojen kautta. Työkokeiluun osallistuneiden määrä ja heidän siirtymisensä avoimille työmarkkinoille. Asiakastyytyväisyys työllisyyspalveluihin (esim. kyselyt). Kunnan työttömyysasteen kehitys suhteessa alueelliseen ja valtakunnalliseen tasoon. Työttömyysprosenttien seuraaminen (aikuiset ja nuoret aikuiset) Yhteistyökumppaneiden määrä ja laatu (esim. yritykset, järjestöt).
Nuorten työllisyyden ja koulutuksen parantaminen	Rakennetaan toimintamalleja, joissa nuori saa oikea-aikaisesti tukea moniammatillisessa verkostossa. Tehokas ohjautuminen esim. etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan toimintoihin.	1) Etsivän nuorisotyön- ja nuorten työpajan hankerahoituksen jatkuminen 2) Määrärahavaraus vuosittain nuorten kesätyöllistämistukeen	1) Etsivän nuorisotyö- ja nuorten työpajojen asiakasmäärät 2) Valpas-järjestelmän asiakasmäärät 3) Haettujen kesätyötukien hakemusten määrä

Lapsiperheiden, nuorten ja ikäihmisten hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy

TAVOITE	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Lasten sosioemotionaalisten taitojen vahvistaminen	Leikin kautta lapsen tunnetaitojen ja vuorovaikutuksen tukeminen Vastuutaho: Varhaiskasvatus	Määrärahavaraus henkilöstön koulutukseen leikin ja tunnekasvatuksen tukemiseksi	Toiminnan arviointi ja seuranta Valssi arviointijärjestelmän avulla
Lasten liikkuamisen edistäminen	Varhaiskasvatusyksiköiden toimintakulttuurin kehittyminen liikkumista mahdollistavaksi ja siihen kannustavaksi Vastuutaho: sivistyslautakunta, varhaiskasvatuksen ja vapaa-aikapalveluiden tulosalueet	1) Henkilöstön sitoutuminen, johdon tuki, pitkäjänteisyys 2) Liikuntaympäristön kehittäminen	Toimintakulttuurin arvioiminen Valssi arviointijärjestelmän avulla Kouluterveyskyselyn liikuntaa koskevat mittarit esim. harrastavat hengästyttävää liikuntaa
Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen	1) Oppilaille mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan 2) Opiskeluhuollon yhteistyön vahvistaminen 3) Sujuvan opintopolun varmistaminen kaikille 4) Jokaiselle peruskoululaiselle oma harrastus Vastuutaho: Sivistystoimi, kansalaisopisto, hyvinvointialue	1) Oppilaskunta-toiminta osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääjinä 2) Opiskeluhuollon ohjausryhmä ja koulukohtaiset yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät 3) Opinto-ohjaus ja opiskelijahuoltojärjestelmä 4) Harkka-kerhot (Harrastamisen Suomen malli)	1) Kouluterveyskyselyn tulokset 2) Työnkuvien ja vastuiden selkeys hyvinvointialueen ja kunnan toimijoiden kesken 3) Toisen asteen opiskelupaikan saaneet kevään yhteishaussa ja Valpas-tilastot 4) Toimivien harkkakerhojen määrä ja niihin osallistuvien lasten määrä

TAVOITE	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen	1) Koulunuorisotyön/ohjausresurssien parantaminen 2) Hyödynnetään hankemahdollisuuksia (esim. Lupa- ja valvontavirasto) 3) Nuorten mielenterveyden tukeminen matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa ja ryhmätoiminnoissa 4) Tehostettu moniammatillinen työote Vastuutaho sivistyslautakunta, varhaiskasvatuksen, koulutoimen ja vapaa-aikapalveluiden tulosalueet	1) Mahdolliset hankerahoitukset 2) Mahdollistetaan nuorisotyössä ryhmätoimintojen jatkuminen	1) Nuorisotalon ja kerhotoiminnoissa mukanaolevien asiakasmäärät 2) Koulunuoriso-työn asiakasmäärät 3) Koulutuksen ulkopuolelle jääneet – tilastojen seuranta eri indikaattoreissa

Ikäntyneiden hyvinvoinnin edistäminen

TAVOITE	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Ikäihmisten / vanhusten osallistaminen	1) Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen myös niille ikäihmisille, jotka eivät omatoimisesti niitä saavuta 2) Kansalaisopiston kurssitarjontimeen vaikuttaminen Vastuutaho: Liikuntapalvelut, kansalaisopisto	1) Liikuntapalveluiden erityisliikunnanohjaaja yhteistyössä järjestöjen ja yhdistysten kanssa 2) Valtionrahoitus, opintomaksut ja kaupunginomarahoitus	1) Ulkoilu tapahtumien määrä 2) Kuntalaisten palaute ja kyselyn tulokset 3) Hyvinvoinnin seurantamittareiden ja eri indikaattoreiden seuraaminen ikäryhmittäin

TAVOITE	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Ikäihmisten toimintakyvyn tukeminen	1) Liikuntapalvelut tarjoavat palveluita, joilla ikäihminen voi omatoimisesti ylläpitää ja/tai kehittää toimintakykyään 2) Kansalaisopiston omat liikuntaryhmät 3) vanhusneuvoston / vammaisneuvoston toiminnan tukeminen eri tavoin Vastuutaho: Liikuntapalvelut, kaupunginhallitus ja -valtuusto, yleishallinnon tulosalue	1) Liikuntapalveluiden henkilöstö 2) Kansalaisopiston yhteistyö liikuntapalveluiden kanssa ja lisäksi omat tuntiopettajat 3) Määrärahavaraus vanhusneuvoston /vammaisneuvoston toiminnan tukemiseen	1) Uimahallin ja kuntosalin kävijämäärän seuranta 2) Erityisuima- ja seniorikorttien käyttömäärä 3) Kaatumisen seurantamittarit 4) Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä 5) VOITAS- ryhmien lukumäärä vuodessa 6) Kurssien toteutuminen ja opiskelijamäärät ikäryhmitäin 7) Vanhusneuvoston /vammaisneuvoston kokousten määrä

Yhteistyö yhdistysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa

TAVOITE	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Yhteistyön kehittäminen yhdistysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa	1) Yhteisten keskustelutilaisuuksien järjestäminen liikunta- ja urheiluseurojen sekä eri järjestöjen kanssa 2) sivistyspalvelukeskuksen yhteistyötapahtumien järjestämisessä kolmannen sektorin kanssa 3) Kansalaisopiston yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa suunnitellussa HARKKA-kerhoja ja erilaisia tapahtumia sekä kurssitoimintaa Vastuutaho: sivistyslautakunta, kansalaisopisto, liikuntapalvelut, vapaa-aikapalveluiden tulosalue	1) Nuorisoi-, kulttuuri- ja liikuntasihteerin ja liikuntapaikkojen hoitajan työpanoksen kohdentaminen yhdistysten kanssa tehtävään yhteistyöhön 2) Liikunta-, kulttuuri-, ja nuorisopalveluiden monipuoliset käyttömahdollisuudet yhdistyksille 3) Osallistava budjetointi 4) HARKKA-hankerahoitus, valtion avustus, opistomaksut ja kaupunginosuus	1) Yhteisten tilaisuuksien sekä tapahtumien lukumäärä / v 2) kulttuuritapahtumien määrä kulttuuritalolla 3) Ylä-Savon Veturin Leader- hankkeet ja rahoitus sekä yhteistyötapaamisten määrä ja osallisuus

6. HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA SUUNNITELMAT

TERVEYDEN- JA HYVINVOINNIN LAITOKSEN SUOSITUKSET

POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEEN HYVINVOINTIKERTOMUS-
JA SUUNNITELMA VUOSILLE 2025-2029

IISALMEN, KIURUVEDEN, SONKAJÄRVEN JA VIEREMÄ
PERUSOPETUKSEN ESI- JA PERUSOPETUSSUUNNITELMA

VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAOHJE

OPS- OPPILASHUOLTO

KIURUVEDEN KAUPUNGIN YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

KAUPUNKISTRATEGIA

KIURUVEDEN KAUPUNGIN TASA-ARVOSUUNNITELMA

KIURUVEDEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

KUNTAYHTYMÄN STRATEGIA

LAKI IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN TOIMINTAKYVYN TUKEMISESTA
SEKÄ IÄKKÄIDEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISTA

LASTENSUOJELULAKI

7. HYVINVOINTISUUNNITELMAN LAATIJAT

Hyvinvointisuunnitelma seuraavan valtuustokauden ajaksi on laadittu kaupunkistrategian päivityksen yhteydessä loppusyksyllä 2025. Hyvinvointisuunnitelman sisällöstä keskustellaan myös luottamushenkilöiden kanssa. Tarvittaessa suunnitelmaan voidaan tehdä päivityksiä seurantakauden aikana.

HYTE-työryhmään kuuluvat henkilöt:

Maarit Amper, yläkoulun rehtori

Matti Heikinmaa, lukion rehtori-sivistysjohtaja

Heidi Huhtilainen, kulttuurisihteeri

Kimmo Karoluoto, tekninen johtaja

Maija-Leena Kemppainen, kansalaisopiston rehtori

Pauliina Kuonanoja, Nivan koulun rehtori

Anne Vuorikoski, erityisliikunnanohjaajan sijainen v.2025–2026

Helena Laitinen, yleisten palveluiden palvelupäällikkö

Lassi Myllylä, liikuntasihteeri

Juha-Pekka Rusanen, kaupunginjohtaja

Susanna Rytönen, varhaiskasvatuksen johtaja

Katja Tuovila, nuoriso-ohjaaja

8. HYVINVOINTISUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN

Kaupunginhallitus 24.11.2025 § 284

Kaupunginvaltuusto 8.12.2025 § 83